

SLO Leerdoelenkaart beheersingsniveaus Economie bovenbouw vmbo bb/kb en gt

Kern	Leerdoel	Subkern	Leerdoel BB	Leerdoel KB	Leerdoel GT	Vakbegrippen BB	Vakbegrippen KB	vakbegrippen GT	CE/SE/BB	CE/SE/KB	CE/SE/GT	Eindtermen BB	Eindtermen KB	Eindtermen GT		
Oriëntatie op leren en werken	De kandidaat kan zich oriënteren op de eigen loopbaan en het belang van economie in de maatschappij		Je oriënteert je op de eigen loopbaan en het belang van economie in de maatschappij.	Je oriënteert je op de eigen loopbaan en het belang van economie in de maatschappij.	Je oriënteert je op de eigen loopbaan en het belang van economie in de maatschappij.				SE	SE	SE	EC/K/1 De kandidaat kan zich oriënteren op de eigen loopbaan en het belang van economie in de maatschappij	EC/K/1 De kandidaat kan zich oriënteren op de eigen loopbaan en het belang van economie in de maatschappij	EC/K/1 De kandidaat kan zich oriënteren op de eigen loopbaan en het belang van economie in de maatschappij		
Basisvaardigheden	De kandidaat kan basisvaardigheden toepassen die betrekking hebben op communiceren, samenwerken en informatie verwerven en verwerken.		Je past basisvaardigheden toe die betrekking hebben op communiceren, samenwerken en informatie verwerven en verwerken.	Je past basisvaardigheden toe die betrekking hebben op communiceren, samenwerken en informatie verwerven en verwerken.	Je past basisvaardigheden toe die betrekking hebben op communiceren, samenwerken en informatie verwerven en verwerken.				SE	SE	SE	EC/K/2 De kandidaat kan basisvaardigheden toepassen die betrekking hebben op communiceren, samenwerken en informatie verwerven en verwerken	EC/K/2 De kandidaat kan basisvaardigheden toepassen die betrekking hebben op communiceren, samenwerken en informatie verwerven en verwerken	EC/K/2 De kandidaat kan basisvaardigheden toepassen die betrekking hebben op communiceren, samenwerken en informatie verwerven en verwerken		
Leervaardigheden in het vak economie	De kandidaat kan strategische vaardigheden toepassen die bijdragen tot de ontwikkeling van het eigen leervermogen en het vermogen met economische vaktaal te communiceren en onderzoek te doen.		Je beschrijft en verklaart economische verschijnselen, vraagstukken en ontwikkelingen: - oorzaken, gevolgen en oplossingen onderscheiden; - gebruik maken van redeneringen binnen vooronderstellingen of contexten; - een kosten- en batenanalyse maken, zowel van meetbare als niet meetbare factoren.	Je beschrijft en verklaart economische verschijnselen, vraagstukken en ontwikkelingen: - oorzaken, gevolgen en oplossingen onderscheiden; - gebruik maken van redeneringen binnen vooronderstellingen of contexten; - een kosten- en batenanalyse maken, zowel van meetbare als niet meetbare factoren.	Je beschrijft en verklaart economische verschijnselen, vraagstukken en ontwikkelingen: - oorzaken, gevolgen en oplossingen onderscheiden; - gebruik maken van redeneringen binnen vooronderstellingen of contexten; - een kosten- en batenanalyse maken, zowel van meetbare als niet meetbare factoren.	kosten- en batenanalyse, economische verschijnselen, economische vraagstukken en economische ontwikkelingen	kosten- en batenanalyse, economische verschijnselen, economische vraagstukken en economische ontwikkelingen	kosten- en batenanalyse, economische verschijnselen, economische vraagstukken en economische ontwikkelingen	SE	SE	SE	EC/K/3 De kandidaat kan strategische vaardigheden toepassen die bijdragen tot de ontwikkeling van het eigen leervermogen en het vermogen met economische vaktaal te communiceren en onderzoek te doen	EC/K/3 De kandidaat kan strategische vaardigheden toepassen die bijdragen tot de ontwikkeling van het eigen leervermogen en het vermogen met economische vaktaal te communiceren en onderzoek te doen	EC/K/3 De kandidaat kan strategische vaardigheden toepassen die bijdragen tot de ontwikkeling van het eigen leervermogen en het vermogen met economische vaktaal te communiceren en onderzoek te doen		
			Je herkent en formuleert vragen met het oog op het verwerven van kennis en inzicht.	Je herkent en formuleert vragen met het oog op het verwerven van kennis en inzicht.	Je herkent en formuleert vragen met het oog op het verwerven van kennis en inzicht.					SE	SE	SE	EC/K/3 De kandidaat kan strategische vaardigheden toepassen die bijdragen tot de ontwikkeling van het eigen leervermogen en het vermogen met economische vaktaal te communiceren en onderzoek te doen	EC/K/3 De kandidaat kan strategische vaardigheden toepassen die bijdragen tot de ontwikkeling van het eigen leervermogen en het vermogen met economische vaktaal te communiceren en onderzoek te doen	EC/K/3 De kandidaat kan strategische vaardigheden toepassen die bijdragen tot de ontwikkeling van het eigen leervermogen en het vermogen met economische vaktaal te communiceren en onderzoek te doen	
			Je onderzoekt en verwerkt verworven en/of aangeboden informatie over economische verschijnselen, ontwikkelingen en vraagstukken: economische begrippen en relaties herkennen en toepassen; - onderscheid maken tussen hoofd- en bijzaken; - informatie analyseren en (her)ordenen en zo nodig bewerken; - gegevens beoordelen op betrouwbaarheid, bruikbaarheid en representativiteit; - conclusies en antwoorden formuleren.	Je onderzoekt en verwerkt verworven en/of aangeboden informatie over economische verschijnselen, ontwikkelingen en vraagstukken: economische begrippen en relaties herkennen en toepassen; - onderscheid maken tussen hoofd- en bijzaken; - informatie analyseren en (her)ordenen en zo nodig bewerken; - gegevens beoordelen op betrouwbaarheid, bruikbaarheid en representativiteit; - conclusies en antwoorden formuleren.	Je onderzoekt en verwerkt verworven en/of aangeboden informatie over economische verschijnselen, ontwikkelingen en vraagstukken: economische begrippen en relaties herkennen en toepassen; - onderscheid maken tussen hoofd- en bijzaken; - informatie analyseren en (her)ordenen en zo nodig bewerken; - gegevens beoordelen op betrouwbaarheid, bruikbaarheid en representativiteit; - conclusies en antwoorden formuleren.						SE	SE	SE	EC/K/3 De kandidaat kan strategische vaardigheden toepassen die bijdragen tot de ontwikkeling van het eigen leervermogen en het vermogen met economische vaktaal te communiceren en onderzoek te doen	EC/K/3 De kandidaat kan strategische vaardigheden toepassen die bijdragen tot de ontwikkeling van het eigen leervermogen en het vermogen met economische vaktaal te communiceren en onderzoek te doen	EC/K/3 De kandidaat kan strategische vaardigheden toepassen die bijdragen tot de ontwikkeling van het eigen leervermogen en het vermogen met economische vaktaal te communiceren en onderzoek te doen
			Je beschrijft en/of verklaart economische verschijnselen, vraagstukken en ontwikkelingen: - oorzaken, gevolgen en oplossingen onderscheiden; - gebruik maken van redeneringen binnen vooronderstellingen of contexten; - een kosten- en batenanalyse maken, zowel van meetbare als niet meetbare factoren.	Je beschrijft en/of verklaart economische verschijnselen, vraagstukken en ontwikkelingen: - oorzaken, gevolgen en oplossingen onderscheiden; - gebruik maken van redeneringen binnen vooronderstellingen of contexten; - een kosten- en batenanalyse maken, zowel van meetbare als niet meetbare factoren.	Je beschrijft en/of verklaart economische verschijnselen, vraagstukken en ontwikkelingen: - oorzaken, gevolgen en oplossingen onderscheiden; - gebruik maken van redeneringen binnen vooronderstellingen of contexten; - een kosten- en batenanalyse maken, zowel van meetbare als niet meetbare factoren.						SE	SE	SE	EC/K/3 De kandidaat kan strategische vaardigheden toepassen die bijdragen tot de ontwikkeling van het eigen leervermogen en het vermogen met economische vaktaal te communiceren en onderzoek te doen	EC/K/3 De kandidaat kan strategische vaardigheden toepassen die bijdragen tot de ontwikkeling van het eigen leervermogen en het vermogen met economische vaktaal te communiceren en onderzoek te doen	EC/K/3 De kandidaat kan strategische vaardigheden toepassen die bijdragen tot de ontwikkeling van het eigen leervermogen en het vermogen met economische vaktaal te communiceren en onderzoek te doen
			Je past rekenvaardigheden toe op economische relaties, zoals: rekenregels en volgorde hanteren; positieve, negatieve, absolute en relatieve getallen hanteren; verhoudingen hanteren (procenten, breuken, decimalen); schattingen hanteren afrondingen hanteren overeenkomstig de gegeven informatie; grafieken hanteren: lezen, tekenen (een lijngrafiek met gegeven coördinaten in een assenstelsel), interpreteren.	Je past rekenvaardigheden toe op economische relaties, zoals: rekenregels en volgorde hanteren; positieve, negatieve, absolute en relatieve getallen hanteren; verhoudingen hanteren (procenten, breuken, decimalen); schattingen hanteren overeenkomstig de gegeven informatie; grafieken hanteren: lezen, tekenen (een lijngrafiek met gegeven coördinaten in een assenstelsel), interpreteren.	Je past rekenvaardigheden toe op economische relaties, zoals: rekenregels en volgorde hanteren; positieve, negatieve, absolute en relatieve getallen hanteren; verhoudingen hanteren (procenten, breuken, decimalen); schattingen hanteren afrondingen hanteren overeenkomstig de gegeven informatie; grafieken hanteren: lezen, tekenen (een lijngrafiek met gegeven coördinaten in een assenstelsel), interpreteren + indexcijfers (daarom 6.)	-	-	partiele indexcijfer, samengesteld ongewogen en gewogen indexcijfer.	SE	SE	CE	EC/K/3 De kandidaat kan strategische vaardigheden toepassen die bijdragen tot de ontwikkeling van het eigen leervermogen en het vermogen met economische vaktaal te communiceren en onderzoek te doen	EC/K/3 De kandidaat kan strategische vaardigheden toepassen die bijdragen tot de ontwikkeling van het eigen leervermogen en het vermogen met economische vaktaal te communiceren en onderzoek te doen	EC/K/3 De kandidaat kan strategische vaardigheden toepassen die bijdragen tot de ontwikkeling van het eigen leervermogen en het vermogen met economische vaktaal te communiceren en onderzoek te doen		
Arbeid en productie	De kandidaat heeft inzicht in aspecten van het producentengedrag zoals kosten, opbrengsten, winst, toegevoegde waarde, arbeid, arbeidsverdeling, arbeidsproductiviteit, werkgelegenheid, werkloosheid en kan dit inzicht toepassen in een gegeven casus.	Conjuncturele verschijnselen, goede tijden slechte tijden	Je noemt maatregelen om de werkloosheid te verlagen door te sturen aan de vraagkant of aan de aanbodkant.	Je noemt maatregelen om de werkloosheid te verlagen door te sturen aan de vraagkant of aan de aanbodkant.	Je noemt maatregelen om de werkloosheid te verlagen door te sturen aan de vraagkant of aan de aanbodkant.	innovatie, efficiëntie, aanbesteden	innovatie, efficiëntie, aanbesteden + loonkosten p.e.p.	innovatie, efficiëntie, aanbesteden + loonkosten p.e.p.	CE	CE	CE	EC/K/5A/5 aan de hand van voorbeelden mogelijkheden tot bestrijding van werkloosheid noemen, zowel in de eigen omgeving als op nationaal niveau	EC/K/5A/5 aan de hand van voorbeelden mogelijkheden tot bestrijding van werkloosheid noemen/beschrijven, zowel in de eigen omgeving als op nationaal niveau	EC/K/5A/5 aan de hand van voorbeelden mogelijkheden tot bestrijding van werkloosheid noemen/beschrijven, zowel in de eigen omgeving als op nationaal niveau		
		Conjuncturele verschijnselen, goede tijden slechte tijden	Je omschrijft hoe loonhoogte doorwerkt op vraag arbeid en hoe belastingen doorwerken op loonkosten.	Je omschrijft hoe loonhoogte doorwerkt op vraag arbeid en hoe belastingen doorwerken op loonkosten + rol loonkostensubsidies.	Je omschrijft hoe loonhoogte doorwerkt op vraag arbeid en hoe belastingen doorwerken op loonkosten.	loonkosten	loonkosten + loonkostensubsidies	loonkosten + loonkostensubsidies	CE	CE	CE	EC/K/5A/5 aan de hand van voorbeelden mogelijkheden tot bestrijding van werkloosheid noemen, zowel in de eigen omgeving als op nationaal niveau	EC/K/5A/5 aan de hand van voorbeelden mogelijkheden tot bestrijding van werkloosheid noemen/beschrijven, zowel in de eigen omgeving als op nationaal niveau	EC/K/5A/5 aan de hand van voorbeelden mogelijkheden tot bestrijding van werkloosheid noemen/beschrijven, zowel in de eigen omgeving als op nationaal niveau		

SLO Leerdoelenkaart beheersingsniveaus Economie bovenbouw vmbo bb/kb en gt

		Conjuncturele verschijnselen, goede tijden slechte tijden	Je noemt maatregelen op gebied van arbeidstijd en bedrijfstijd en de betekenis voor werkloosheidsbestrijding.	Je noemt maatregelen op gebied van arbeidstijd en bedrijfstijd en de betekenis voor werkloosheidsbestrijding en dit koppelen aan het begrip vaste kosten (per product).	Je noemt maatregelen op gebied van arbeidstijd en bedrijfstijd en de betekenis voor werkloosheidsbestrijding.	bedrijfstijd, arbeidstijd	bedrijfstijd, arbeidstijd + vaste kosten per eenheid product	bedrijfstijd, arbeidstijd + vaste kosten per eenheid product	CE	CE	CE	EC/K/5A/5 aan de hand van voorbeelden mogelijkheden tot bestrijding van werkloosheid noemen, zowel in de eigen omgeving als op nationaal niveau	EC/K/5A/5 aan de hand van voorbeelden mogelijkheden tot bestrijding van werkloosheid noemen/beschrijven, zowel in de eigen omgeving als op nationaal niveau	EC/K/5A/5 aan de hand van voorbeelden mogelijkheden tot bestrijding van werkloosheid noemen/beschrijven, zowel in de eigen omgeving als op nationaal niveau
		Conjuncturele verschijnselen, goede tijden slechte tijden	Je noemt hoe via scholing de werkloosheid kan worden bestreden.	Je noemt hoe via scholing de werkloosheid kan worden bestreden en wat dit betekent in termen kosten / investeren.	Je noemt hoe via scholing de werkloosheid kan worden bestreden plus betekenis richting kosten/uitgaven (investeren).	scholing	scholing ook kostenpost en investering	scholing ook kostenpost en investering	CE	CE	CE	EC/K/5A/5 aan de hand van voorbeelden mogelijkheden tot bestrijding van werkloosheid noemen, zowel in de eigen omgeving als op nationaal niveau	EC/K/5A/5 aan de hand van voorbeelden mogelijkheden tot bestrijding van werkloosheid noemen/beschrijven, zowel in de eigen omgeving als op nationaal niveau	EC/K/5A/5 aan de hand van voorbeelden mogelijkheden tot bestrijding van werkloosheid noemen/beschrijven, zowel in de eigen omgeving als op nationaal niveau
		Conjuncturele verschijnselen, goede tijden slechte tijden	Je noemt wat de gevolgen zijn van werkloosheid op het inkomen en hoe in een dergelijke periode zich omscholingmogelijkheden zich aandienen.	Je noemt wat de gevolgen zijn van werkloosheid op het inkomen en hoe in een dergelijke periode zich omscholingmogelijkheden zich aandienen.	Je noemt wat de gevolgen zijn van werkloosheid op het inkomen en hoe in een dergelijke periode zich omscholingmogelijkheden zich aandienen.	omscholen	omscholen	omscholen	CE	CE	CE	EC/K/5A/5 aan de hand van voorbeelden mogelijkheden tot bestrijding van werkloosheid noemen, zowel in de eigen omgeving als op nationaal niveau	EC/K/5A/5 aan de hand van voorbeelden mogelijkheden tot bestrijding van werkloosheid noemen/beschrijven, zowel in de eigen omgeving als op nationaal niveau	EC/K/5A/5 aan de hand van voorbeelden mogelijkheden tot bestrijding van werkloosheid noemen/beschrijven, zowel in de eigen omgeving als op nationaal niveau
		Conjuncturele verschijnselen, goede tijden slechte tijden	Je beschrijft maatregelen om werkloosheid te bestrijden.	Je beschrijft maatregelen om werkloosheid te bestrijden.	Je beschrijft maatregelen om werkloosheid te bestrijden.	vraag naar goederen en diensten, beloningen, arbeidstijd, kinderopvang, scholing, voorlichting	vraag naar goederen en diensten, beloningen, arbeidstijd, kinderopvang, scholing, voorlichting	vraag naar goederen en diensten, beloningen, arbeidstijd, kinderopvang, scholing, voorlichting	CE	CE		EC/K/5A/5 aan de hand van voorbeelden mogelijkheden tot bestrijding van werkloosheid noemen, zowel in de eigen omgeving als op nationaal niveau	EC/K/5A/5 aan de hand van voorbeelden mogelijkheden tot bestrijding van werkloosheid noemen/beschrijven, zowel in de eigen omgeving als op nationaal niveau	EC/K/5A/5 aan de hand van voorbeelden mogelijkheden tot bestrijding van werkloosheid noemen/beschrijven, zowel in de eigen omgeving als op nationaal niveau
		Milieueffecten, samenwerken en onderhandelen	Je past toe de begrippen bedrijfskosten en maatschappelijke kosten op productie.	Je past toe de begrippen bedrijfskosten en maatschappelijke kosten op productie.	Je past toe de begrippen bedrijfskosten en maatschappelijke kosten op productie.	maatschappelijke kosten en baten; bedrijfskosten	maatschappelijke kosten en baten; bedrijfskosten + MVO en externe effecten	maatschappelijke kosten en baten; bedrijfskosten + MVO en externe effecten	CE	CE	CE	EC/K/5A/6 in verschillende situaties van productie beschrijven dat zich keuzeproblemen voordoen in de afweging van kosten tegenover baten in engere zin en in de afweging van maatschappelijke kosten en baten: - de kandidaat weet dat er verschil bestaat tussen bedrijfskosten (onderdeel van de verkoopprijs) en de kosten/opbrengsten die niet in de verkoopprijs zijn opgenomen; - de maatschappelijke kosten/opbrengsten zijn soms moeilijk of in het geheel niet in geld uit te drukken; - de productie en de consumptie positieve of negatieve gevolgen hebben, die worden ondervonden door anderen dan degenen die ze hebben veroorzaakt	EC/K/5A/6 in verschillende situaties van productie beschrijven dat zich keuzeproblemen voordoen in de afweging van kosten tegenover baten in engere zin en in de afweging van maatschappelijke kosten en baten maatschappelijk verantwoord ondernemen (mvo) als ondernemingswijze, o.a. duurzaamheid, waarbij met eventuele externe effecten en andere ongewenste zaken (uitbuiting, kinderarbeid e.a.) wordt rekening gehouden: - de kandidaat weet dat er verschil bestaat tussen bedrijfskosten (onderdeel van de verkoopprijs) en de kosten/opbrengsten die niet in de verkoopprijs zijn opgenomen; - de maatschappelijke kosten/opbrengsten zijn soms moeilijk of in het geheel niet in geld uit te drukken; - de productie en de consumptie positieve of negatieve gevolgen hebben, die worden ondervonden door anderen dan degenen die ze hebben veroorzaakt	EC/K/5A/6 in verschillende situaties van productie beschrijven dat zich keuzeproblemen voordoen in de afweging van kosten tegenover baten in engere zin en in de afweging van maatschappelijke kosten en baten maatschappelijk verantwoord ondernemen (mvo) als ondernemingswijze, o.a. duurzaamheid, waarbij met eventuele externe effecten en andere ongewenste zaken (uitbuiting, kinderarbeid e.a.) wordt rekening gehouden: - de kandidaat weet dat er verschil bestaat tussen bedrijfskosten (onderdeel van de verkoopprijs) en de kosten/opbrengsten die niet in de verkoopprijs zijn opgenomen; - de maatschappelijke kosten/opbrengsten zijn soms moeilijk of in het geheel niet in geld uit te drukken; - de productie en de consumptie positieve of negatieve gevolgen hebben, die worden ondervonden door anderen dan degenen die ze hebben veroorzaakt
Arbeid en productie	De kandidaat heeft inzicht in aspecten van het producentengedrag zoals kosten, opbrengsten, winst, toegevoegde waarde, arbeid, arbeidsverdeling, arbeidsproductiviteit, werkgelegenheid, werkloosheid en kan dit inzicht toepassen in een gegeven casus.													
		Vraag en aanbod	Je past toe eenvoudige bedrijfseconomische berekeningen rondom de begrippen omzet, kosten, nettowinst en brutowinst (en verlies), inclusief BTW berekeningen.	Je past toe eenvoudige bedrijfseconomische berekeningen rondom de begrippen omzet, kosten, nettowinst en brutowinst (en verlies), inclusief BTW berekeningen maar ook marktaandeel en vaste en variabele kosten per eenheid, plus brutowinst vanuit inkooprij.	Je past toe eenvoudige bedrijfseconomische berekeningen rondom de begrippen omzet, kosten, nettowinst en brutowinst (en verlies), inclusief BTW berekeningen maar ook marktaandeel en vaste en variabele kosten per eenheid, plus brutowinst vanuit inkooprij.	afzet, omzet, verkoopprijs, bedrijfskosten, brutowinst, nettowinst, btw	afzet, omzet, verkoopprijs, bedrijfskosten, brutowinst, nettowinst, btw + marktaandeel + afschrijvingskosten + vaste kosten en variabele kosten per eenheid product	afzet, omzet, verkoopprijs, bedrijfskosten, brutowinst, nettowinst, btw + marktaandeel + afschrijvingskosten + vaste kosten en variabele kosten per eenheid product	CE	CE	CE	EC/K/5A 1 Aan de hand van voorbeelden uit het bedrijfsleven het verband leggen tussen de gangbare begrippen en berekeningen m.b.v. verstrekte of verzamelde gegevens in een realistische context	EC/K/5A 1 aan de hand van voorbeelden uit het bedrijfsleven het verband leggen tussen de begrippen (bedrijfs)kosten, investeren, kapitaalintensieve productie, arbeidsintensieve productie, toegevoegde waarde, opbrengsten, winst en verlies en berekeningen in dit verband maken met behulp van verstrekte of verzamelde gegevens in een realistische context	EC/K/5A 1 aan de hand van voorbeelden uit het bedrijfsleven het verband leggen tussen de begrippen (bedrijfs)kosten, investeren, toegevoegde waarde, opbrengsten, winst en verlies en berekeningen in dit verband maken met behulp van verstrekte of verzamelde gegevens in een realistische context
		Risico in bedrijf	n.v.t.	n.v.t.	Je omschrijft en past toe verschillende ondernemingsvormen.	n.v.t.	n.v.t.	eenmanszaak, vof, bv, nv, stichting	n.v.t.	n.v.t.	CE	n.v.t.	n.v.t.	EC/K/5A 9 aan de hand van voorbeelden uit het bedrijfsleven het verband leggen tussen de begrippen
		Risico in bedrijf	n.v.t.	n.v.t.	Je past toe de begrippen aansprakelijkheid, belastingen en financiering rondom verschillende ondernemingsvormen.	n.v.t.	n.v.t.	aansprakelijkheid, belastingen rondom winst, financiering via aandelen	n.v.t.	n.v.t.	CE	n.v.t.	n.v.t.	EC/K/5A 10 aan de hand van voorbeelden uit het bedrijfsleven het verband leggen tussen de begrippen (bedrijfs)kosten, investeren,
		Samenwerken	n.v.t.	n.v.t.	Je omschrijft van verschillende vormen samenwerking.	n.v.t.	n.v.t.	kartel, overname, fusie	n.v.t.	n.v.t.	CE	n.v.t.	n.v.t.	EC/K/5A 11 aan de hand van voorbeelden uit het bedrijfsleven het
		Werk, markt	Je beschrijft aan de hand van begrip arbeidsverdeling de toegenomen economische afhankelijkheid tussen individuen, huishoudens, bedrijven en overheid - inclusief verband met beroepsbevolking.	Je beschrijft aan de hand van begrip arbeidsverdeling de toegenomen economische afhankelijkheid tussen individuen, huishoudens, bedrijven en overheid - inclusief verband met beroepsbevolking.	Je beschrijft aan de hand van begrip arbeidsverdeling de toegenomen economische afhankelijkheid tussen individuen, huishoudens, bedrijven en overheid - inclusief verband met beroepsbevolking.	beroepsbevolking	beroepsbevolking + arbeidsverdeling + primaire, secundaire, tertiaire en quartaire sector	beroepsbevolking + arbeidsverdeling + primaire, secundaire, tertiaire en quartaire sector	CE	CE	CE	EC/K/5A 2 Aan de hand van voorbeelden de samenhang verklaren tussen de begrippen arbeidsverdeling, arbeidsproductiviteit en welvaart	EC/K/5A 2 Aan de hand van voorbeelden de samenhang verklaren tussen de begrippen arbeidsverdeling, arbeidsproductiviteit en welvaart en in dit verband arbeidsverdeling in en buiten het samenlevingsverband en tussen bedrijven onderscheiden	EC/K/5A 2 Aan de hand van voorbeelden de samenhang verklaren tussen de begrippen arbeidsverdeling, arbeidsproductiviteit en welvaart en in dit verband arbeidsverdeling in en buiten het samenlevingsverband en tussen bedrijven onderscheiden

SLO Leerdoelenkaart beheersingsniveaus Economie bovenbouw vmbo bb/kb en gt

Arbeid en productie	De kandidaat heeft inzicht in de productie van goederen en diensten en de fasen die een product doorloopt vanaf de producent van grondstoffen tot en met de detaillist/winkelier, en kan voorbeelden geven van beroepen/werkzaamheden die typerend zijn voor verschillende economische sectoren.	Werk, markt	Je beschrijft de positieve en negatieve gevolgen van arbeidsverdeling.	Je beschrijft de positieve en negatieve gevolgen van arbeidsverdeling (inclusief het begrip vervreemding) en daarbij onderscheid maken naar verschillende sectoren.	Je beschrijft de positieve en negatieve gevolgen van arbeidsverdeling (inclusief het begrip vervreemding) en daarbij onderscheid maken naar verschillende sectoren.	beroepsbevolking	beroepsbevolking + arbeidsverdeling + primaire, secundaire, tertiaire en quartaire sector	beroepsbevolking + arbeidsverdeling + primaire, secundaire, tertiaire en quartaire sector	CE	CE	CE	EC/K/5A 2 Aan de hand van voorbeelden de samenhang verklaren tussen de begrippen arbeidsverdeling, arbeidsproductiviteit en welvaart	EC/K/5A 2 Aan de hand van voorbeelden de samenhang verklaren tussen de begrippen arbeidsverdeling, arbeidsproductiviteit en welvaart en in dit verband arbeidsverdeling in en buiten het samenlevingsverband en tussen bedrijven onderscheiden	EC/K/5A 2 Aan de hand van voorbeelden de samenhang verklaren tussen de begrippen arbeidsverdeling, arbeidsproductiviteit en welvaart en in dit verband arbeidsverdeling in en buiten het samenlevingsverband en tussen bedrijven onderscheiden
		Werk, markt	Je verklaart de gevolgen van arbeidsverdeling op de arbeidsproductiviteit en de welvaart.	Je verklaart de gevolgen van arbeidsverdeling op de arbeidsproductiviteit en de welvaart + deze welvaartstoename verklaren naar verschillende sectoren en het begrip vervreemding in dit betrekken.	Je verklaart de gevolgen van arbeidsverdeling op de arbeidsproductiviteit en de welvaart + deze welvaartstoename verklaren naar verschillende sectoren en het begrip vervreemding in dit betrekken.	welvaartstoename, arbeidsproductiviteit	welvaartstoename, arbeidsproductiviteit + vervreemding	welvaartstoename, arbeidsproductiviteit + vervreemding	CE	CE	CE	EC/K/5A 2 Aan de hand van voorbeelden de samenhang verklaren tussen de begrippen arbeidsverdeling, arbeidsproductiviteit en welvaart	EC/K/5A 2 Aan de hand van voorbeelden de samenhang verklaren tussen de begrippen arbeidsverdeling, arbeidsproductiviteit en welvaart en in dit verband arbeidsverdeling in en buiten het samenlevingsverband en tussen bedrijven onderscheiden	EC/K/5A 2 Aan de hand van voorbeelden de samenhang verklaren tussen de begrippen arbeidsverdeling, arbeidsproductiviteit en welvaart en in dit verband arbeidsverdeling in en buiten het samenlevingsverband en tussen bedrijven onderscheiden
		Werk, markt	Je verklaart hoe de arbeidsproductiviteit beïnvloed wordt.	Je verklaart hoe de arbeidsproductiviteit beïnvloed wordt.	Je verklaart hoe de arbeidsproductiviteit beïnvloed wordt.	arbeidsproductiviteit, arbeidsomstandigheden, scholing, arbeidsvoorwaarden	arbeidsproductiviteit, arbeidsomstandigheden, scholing, arbeidsvoorwaarden. + automatisering en mechanisering	arbeidsproductiviteit, arbeidsomstandigheden, scholing, arbeidsvoorwaarden. + automatisering en mechanisering	CE	CE	CE	EC/K/5A 2 Aan de hand van voorbeelden de samenhang verklaren tussen de begrippen arbeidsverdeling, arbeidsproductiviteit en welvaart	EC/K/5A 2 Aan de hand van voorbeelden de samenhang verklaren tussen de begrippen arbeidsverdeling, arbeidsproductiviteit en welvaart en in dit verband arbeidsverdeling in en buiten het samenlevingsverband en tussen bedrijven onderscheiden	EC/K/5A 2 Aan de hand van voorbeelden de samenhang verklaren tussen de begrippen arbeidsverdeling, arbeidsproductiviteit en welvaart en in dit verband arbeidsverdeling in en buiten het samenlevingsverband en tussen bedrijven onderscheiden
		Werk, markt	n.v.t.	Je verklaart hoe man- vrouwzaken doorwerken op betaalde arbeidverdeling en hoe hier via beleid op ingespeeld wordt (bijvoorbeeld via flexibilisering werktijden).	Je verklaart hoe man- vrouwzaken doorwerken op betaalde arbeidverdeling en hoe hier via beleid op ingespeeld wordt (bijvoorbeeld via flexibilisering werktijden).	n.v.t.	emancipatie, deeltijdarbeid, zorg en werk, bedrijfstijden, thuiswerken	emancipatie, deeltijdarbeid, zorg en werk, bedrijfstijden, thuiswerken		CE	CE	n.v.t.	EC/K/5A 2 Aan de hand van voorbeelden de samenhang verklaren tussen de begrippen arbeidsverdeling, arbeidsproductiviteit en welvaart en in dit verband arbeidsverdeling in en buiten het samenlevingsverband en tussen bedrijven onderscheiden	EC/K/5A 2 Aan de hand van voorbeelden de samenhang verklaren tussen de begrippen arbeidsverdeling, arbeidsproductiviteit en welvaart en in dit verband arbeidsverdeling in en buiten het samenlevingsverband en tussen bedrijven onderscheiden
		Werk, markt	n.v.t.	Je omschrijft, benoemen van zaken die de integratie van allochtone beroepsbevolking versoepelen.	Je omschrijft zaken die de integratie van allochtone beroepsbevolking versoepelen.	n.v.t.	integratie	integratie	n.v.t.	CE	CE	n.v.t.	EC/K/5A 2 Aan de hand van voorbeelden de samenhang verklaren tussen de begrippen arbeidsverdeling, arbeidsproductiviteit en welvaart en in dit verband arbeidsverdeling in en buiten het samenlevingsverband en tussen bedrijven onderscheiden	EC/K/5A 2 Aan de hand van voorbeelden de samenhang verklaren tussen de begrippen arbeidsverdeling, arbeidsproductiviteit en welvaart en in dit verband arbeidsverdeling in en buiten het samenlevingsverband en tussen bedrijven onderscheiden
		Werk, markt	Je beschrijft aspecten die van invloed zijn op keuze betaalde en onbetaalde arbeid - inclusief type werk hooggeschoold / ongeschoold en uitvoerend / leidinggevend.	Je beschrijft aspecten die van invloed zijn op keuze betaalde en onbetaalde arbeid - inclusief type werk hooggeschoold / ongeschoold en uitvoerend / leidinggevend. + omschrijft kenmerken van betaald arbeid + invloed grijs en zwart werk.	Je beschrijft aspecten die van invloed zijn op keuze betaalde en onbetaalde arbeid - inclusief type werk hooggeschoold / ongeschoold en uitvoerend / leidinggevend. + omschrijft kenmerken van betaald arbeid + invloed grijs en zwart werk.	geschoolde en ongeschoolde arbeid; uitvoerende en leidinggevende arbeid	geschoolde en ongeschoolde arbeid; uitvoerende en leidinggevende arbeid + grijs en zwarte circuit en arbeidsmotieven.	geschoolde en ongeschoolde arbeid; uitvoerende en leidinggevende arbeid + grijs en zwarte circuit en arbeidsmotieven.	CE	CE	CE	EC/K/5A 3 Aan de hand van voorbeelden uit eigen omgeving economische aspecten van betaalde en onbetaalde arbeid noemen/beschrijven	EC/K/5A 3 Aan de hand van voorbeelden uit eigen omgeving economische aspecten van betaalde en onbetaalde arbeid noemen/beschrijven	EC/K/5A 3 Aan de hand van voorbeelden uit eigen omgeving economische aspecten van betaalde en onbetaalde arbeid noemen/beschrijven
		Werk, markt	Je beschrijft de arbeidsmarkt in termen van vraag en aanbod en tekorten / overschotten op de arbeidsmarkt.	Je beschrijft de arbeidsmarkt in termen van vraag en aanbod en tekorten / overschotten op de arbeidsmarkt zowel in termen personen als arbeidsjaren+ je beschrijft wat de gevolgen van situatie op arbeidsmarkt is richting lonen, arbeidsvoorwaarden en internationale concurrentiepositie.	Je beschrijft de arbeidsmarkt in termen van vraag en aanbod en tekorten / overschotten op de arbeidsmarkt zowel in termen personen als arbeidsjaren+ Je beschrijft wat de gevolgen van situatie op arbeidsmarkt is richting lonen, arbeidsvoorwaarden en internationale concurrentiepositie.	vraag en aanbod arbeid, vacatures, werkloosheid	vraag en aanbod arbeid, vacatures, werkloosheid + concurrentiepositie	vraag en aanbod arbeid, vacatures, werkloosheid + concurrentiepositie	CE	CE	CE	EC/K/5A 3 Aan de hand van voorbeelden uit eigen omgeving economische aspecten van betaalde en onbetaalde arbeid noemen/beschrijven	EC/K/5A 3 Aan de hand van voorbeelden uit eigen omgeving economische aspecten van betaalde en onbetaalde arbeid noemen/beschrijven	EC/K/5A 3 Aan de hand van voorbeelden uit eigen omgeving economische aspecten van betaalde en onbetaalde arbeid noemen/beschrijven
		Conjuncturele verschijnselen, goede tijden slechte tijden	Je noemt oorzaken van werkloosheid door teruglopende bestedingen.	Je noemt oorzaken van werkloosheid door teruglopende bestedingen + de consequenties die dit dan verder kan hebben (viciëuze cirkel - loon- prijsspiraal).	Je noemt oorzaken van werkloosheid door teruglopende bestedingen + de consequenties die dit dan verder kan hebben (viciëuze cirkel - loon- prijsspiraal).	bestedingen (consumptie, investeringen, export, overheids-bestedingen)	bestedingen (consumptie, investeringen, export, overheids-bestedingen) + loon- prijsspiraal + viciëuze cirkel	bestedingen (consumptie, investeringen, export, overheids-bestedingen) + loon- prijsspiraal + viciëuze cirkel	CE	CE	CE	EC/K/5A 4 oorzaken en gevolgen van geregistreerde en verborgen werkloosheid aan de hand van voorbeelden noemen, zowel in de eigen omgeving als op nationaal niveau	EC/K/5A 4 oorzaken en gevolgen van geregistreerde en verborgen werkloosheid aan de hand van voorbeelden noemen, zowel in de eigen omgeving als op nationaal niveau	EC/K/5A 4 oorzaken en gevolgen van geregistreerde en verborgen werkloosheid aan de hand van voorbeelden noemen, zowel in de eigen omgeving als op nationaal niveau
		Conjuncturele verschijnselen, goede tijden slechte tijden	Je omschrijft veranderingen aan de structuurkant van de economie die van invloed zijn op de arbeidsmarkt.	Je omschrijft veranderingen aan de structuurkant van de economie die van invloed zijn op de arbeidsmarkt.	Je omschrijft veranderingen aan de structuurkant van de economie die van invloed zijn op de arbeidsmarkt.	structuur	structuur	structuur	CE	CE	CE	EC/K/5A 4 oorzaken en gevolgen van geregistreerde en verborgen werkloosheid aan de hand van voorbeelden noemen, zowel in de eigen omgeving als op nationaal niveau	EC/K/5A 4 oorzaken en gevolgen van geregistreerde en verborgen werkloosheid aan de hand van voorbeelden noemen, zowel in de eigen omgeving als op nationaal niveau	EC/K/5A 4 oorzaken en gevolgen van geregistreerde en verborgen werkloosheid aan de hand van voorbeelden noemen, zowel in de eigen omgeving als op nationaal niveau
		Conjuncturele verschijnselen, goede tijden slechte tijden	Je noemt wat de gevolgen zijn van werkloosheid op de inkomensituatie en de sociale situatie.	Je noemt wat de gevolgen zijn van werkloosheid op de inkomensituatie en de sociale situatie.	Je noemt wat de gevolgen zijn van werkloosheid op de inkomensituatie en de sociale situatie.	carrière opbouw	carrière opbouw	carrière opbouw	CE	CE	CE	EC/K/5A 4 oorzaken en gevolgen van geregistreerde en verborgen werkloosheid aan de hand van voorbeelden noemen, zowel in de eigen omgeving als op nationaal niveau	EC/K/5A 4 oorzaken en gevolgen van geregistreerde en verborgen werkloosheid aan de hand van voorbeelden noemen, zowel in de eigen omgeving als op nationaal niveau	EC/K/5A 4 oorzaken en gevolgen van geregistreerde en verborgen werkloosheid aan de hand van voorbeelden noemen, zowel in de eigen omgeving als op nationaal niveau
Conjuncturele verschijnselen, goede tijden slechte tijden	Je noemt hoe werkloosheid doorwerkt op de kosten van werkloosheidsuitkeringen.	Je noemt hoe werkloosheid doorwerkt op de kosten van werkloosheidsuitkeringen.	Je noemt hoe werkloosheid doorwerkt op de kosten van werkloosheidsuitkeringen.	kosten werkloosheidsuitkeringen	kosten werkloosheidsuitkeringen	kosten werkloosheidsuitkeringen	CE	CE	CE	EC/K/5A 4 oorzaken en gevolgen van geregistreerde en verborgen werkloosheid aan de hand van voorbeelden noemen, zowel in de eigen omgeving als op nationaal niveau	EC/K/5A 4 oorzaken en gevolgen van geregistreerde en verborgen werkloosheid aan de hand van voorbeelden noemen, zowel in de eigen omgeving als op nationaal niveau	EC/K/5A 4 oorzaken en gevolgen van geregistreerde en verborgen werkloosheid aan de hand van voorbeelden noemen, zowel in de eigen omgeving als op nationaal niveau		

SLO Leerdoelenkaart beheersingsniveaus Economie bovenbouw vmbo bb/kb en gt

Arbeid en bedrijfsleven	De kandidaat heeft inzicht in de productie van goederen en diensten en de fasen die een product doorloopt vanaf de producent van grondstoffen tot en met de detaillist/winkelier, en kan voorbeelden geven van beroepen/werkzaamheden die typerend zijn voor verschillende economische sectoren.	Vraag en aanbod, markt	Je beschrijft de arbeidsmarkt en past dit toe op een casus.	Je beschrijft de arbeidsmarkt en past dit toe op een casus.	Je beschrijft de arbeidsmarkt en past dit toe op een casus.	werkgever, werknemer, CAO, arbeidsvoorwaarden, minimumloon, arbeidstijdenwet, arbeidsomstandigheden, proeftijd, opzegtermijn	werkgever, werknemer, CAO, arbeidsvoorwaarden, minimumloon, arbeidstijdenwet, arbeidsomstandigheden, proeftijd, opzegtermijn	werkgever, werknemer, CAO, arbeidsvoorwaarden, minimumloon, arbeidstijdenwet, arbeidsomstandigheden, proeftijd, opzegtermijn	SE	SE	SE	EC/K/5B Inzicht hebben in de arbeidsmarkt en kan dit inzicht toepassen in een gegeven casus	EC/K/5B Inzicht hebben in de arbeidsmarkt en kan dit inzicht toepassen in een gegeven casus	EC/K/5B Inzicht hebben in de arbeidsmarkt en kan dit inzicht toepassen in een gegeven casus
		Vraag en aanbod, markt	Je beschrijft de productie van goederen en diensten in termen van benodigde productiefactoren (met als mogelijke beschrijving ook arbeidsintensief en kapitaalintensief).	Je beschrijft de productie van goederen en diensten in termen van benodigde productiefactoren (met als mogelijke beschrijving ook arbeidsintensief en kapitaalintensief).	Je beschrijft de productie van goederen en diensten in termen van benodigde productiefactoren (met als mogelijke beschrijving ook arbeidsintensief en kapitaalintensief).	arbeid, kapitaal, natuur, ondernemen, kapitaal- en arbeidsintensief, nationaal inkomen	arbeid, kapitaal, natuur, ondernemen, kapitaal- en arbeidsintensief, nationaal inkomen	arbeid, kapitaal, natuur, ondernemen, kapitaal- en arbeidsintensief, nationaal inkomen	SE	SE	SE	EC/K/5B Inzicht hebben in de productie van goederen en diensten	EC/K/5B Inzicht hebben in de productie van goederen en diensten	EC/K/5B Inzicht hebben in de productie van goederen en diensten
		Vraag en aanbod, markt	Je beschrijft de fasen die een product doorloopt vanaf de producent van grondstoffen tot en met de detaillist/winkelier, en kan voorbeelden geven van beroepen/werkzaamheden die typerend zijn voor verschillende economische sectoren.	Je beschrijft de fasen die een product doorloopt vanaf de producent van grondstoffen tot en met de detaillist/winkelier, en kan voorbeelden geven van beroepen/werkzaamheden die typerend zijn voor verschillende economische sectoren.	Je beschrijft de fasen die een product doorloopt vanaf de producent van grondstoffen tot en met de detaillist/winkelier, en kan voorbeelden geven van beroepen/werkzaamheden die typerend zijn voor verschillende economische sectoren.	waarde toevoeging, bedrijfstak, bedrijfskolom, sectoren, functies, afdelingen, primaire-, secundaire-, tertiaire- en quartaire sector, scholing	waarde toevoeging, bedrijfstak, bedrijfskolom, sectoren, functies, afdelingen, primaire-, secundaire-, tertiaire- en quartaire sector, scholing	waarde toevoeging, bedrijfstak, bedrijfskolom, sectoren, functies, afdelingen, primaire-, secundaire-, tertiaire- en quartaire sector, scholing	SE	SE	SE	EC/K/5B Inzicht hebben in de fasen die een product doorloopt vanaf de producent van grondstoffen tot en met de detaillist/winkelier, en kan voorbeelden geven van beroepen/werkzaamheden die typerend zijn voor verschillende economische sectoren	EC/K/5B Inzicht hebben in de fasen die een product doorloopt vanaf de producent van grondstoffen tot en met de detaillist/winkelier, en kan voorbeelden geven van beroepen/werkzaamheden die typerend zijn voor verschillende economische sectoren	EC/K/5B Inzicht hebben in de fasen die een product doorloopt vanaf de producent van grondstoffen tot en met de detaillist/winkelier, en kan voorbeelden geven van beroepen/werkzaamheden die typerend zijn voor verschillende economische sectoren
Overheid en bestuur	De kandidaat heeft inzicht in de sociale, economische en financiële functies van de overheid en kan dit inzicht toepassen in een gegeven casus.	Collectieve sector, welvaart en groei	Je beschrijft hoe de overheid goederen zelf levert en hoe daarbij de beslissing tot stand komt.	Je beschrijft hoe de overheid goederen zelf levert en hoe daarbij de beslissing tot stand komt.	Je beschrijft hoe de overheid goederen zelf levert en hoe daarbij de beslissing tot stand komt.	collectieve en individuele goederen; rijksbegroting, bezuinigingen, nationalisering, regulering en deregulering	collectieve en individuele goederen; rijksbegroting, bezuinigingen, nationalisering, regulering en deregulering	collectieve en individuele goederen; rijksbegroting, bezuinigingen, nationalisering, regulering en deregulering	SE	SE	CE	n.v.t.	n.v.t.	EC/K/6 1 de kandidaat kan, met het oog op zijn rol als burger aan de hand van voorbeelden functies van de overheid in de Nederlandse economie beschrijven
		Collectieve sector, welvaart en groei	Je beschrijft het stelsel van sociale zekerheid en de wijze waarop sociale verzekeringen zijn gefinancierd en waarop sociale voorzieningen zijn gefinancierd.	Je beschrijft het stelsel van sociale zekerheid en de wijze waarop sociale verzekeringen zijn gefinancierd en waarop sociale voorzieningen zijn gefinancierd.	Je beschrijft het stelsel van sociale zekerheid en de wijze waarop sociale verzekeringen zijn gefinancierd en waarop sociale voorzieningen zijn gefinancierd.	volksverzekeringen, werknemersverzekeringen, sociale voorzieningen	volksverzekeringen, werknemersverzekeringen, sociale voorzieningen	volksverzekeringen, werknemersverzekeringen, sociale voorzieningen	SE	SE	CE	n.v.t.	n.v.t.	EC/K/6 1 de kandidaat kan, met het oog op zijn rol als burger aan de hand van voorbeelden functies van de overheid in de Nederlandse economie beschrijven
		Collectieve sector, welvaart en groei	Je beschrijft wat de rol van de overheid is als werkgever.	Je beschrijft wat de rol van de overheid is als werkgever.	Je beschrijft wat de rol van de overheid is als werkgever.	werkgever	werkgever	werkgever	SE	SE	CE	n.v.t.	n.v.t.	EC/K/6 1 de kandidaat kan, met het oog op zijn rol als burger aan de hand van voorbeelden functies van de overheid in de Nederlandse economie beschrijven
		Collectieve sector, welvaart en groei	Je schrijft wat de rol van de overheid is richting de gesubsidieerde sectoren.	Je schrijft wat de rol van de overheid is richting de gesubsidieerde sectoren.	Je schrijft wat de rol van de overheid is richting de gesubsidieerde sectoren.	gesubsidieerde sector	gesubsidieerde sector	gesubsidieerde sector	SE	SE	CE	n.v.t.	n.v.t.	EC/K/6 1 de kandidaat kan, met het oog op zijn rol als burger aan de hand van voorbeelden functies van de overheid in de Nederlandse economie beschrijven
		Collectieve sector, welvaart en groei	Je beschrijft hoe de overheid aanvullende, corrigerende en voorwaardescheppende activiteiten de particuliere sector kan beïnvloeden.	Je beschrijft hoe de overheid aanvullende, corrigerende en voorwaardescheppende activiteiten de particuliere sector kan beïnvloeden.	Je beschrijft hoe de overheid aanvullende, corrigerende en voorwaardescheppende activiteiten de particuliere sector kan beïnvloeden.	collectieve sector, particuliere sector, subsidies, heffingen, infrastructuur	collectieve sector, particuliere sector, subsidies, heffingen, infrastructuur	collectieve sector, particuliere sector, subsidies, heffingen, infrastructuur	SE	SE	CE	n.v.t.	n.v.t.	EC/K/6 1 de kandidaat kan, met het oog op zijn rol als burger aan de hand van voorbeelden functies van de overheid in de Nederlandse economie beschrijven
		Collectieve sector, welvaart en groei	Je beschrijft hoe de overheid de vrijheid van producenten en consumenten aan voorwaarden bindt.	Je beschrijft hoe de overheid de vrijheid van producenten en consumenten aan voorwaarden bindt.	Je beschrijft hoe de overheid de vrijheid van producenten en consumenten aan voorwaarden bindt.	actieven en niet-actieven, productaansprakelijkheid	actieven en niet-actieven, productaansprakelijkheid	actieven en niet-actieven, productaansprakelijkheid	SE	SE	CE	n.v.t.	n.v.t.	EC/K/6 1 de kandidaat kan, met het oog op zijn rol als burger aan de hand van voorbeelden functies van de overheid in de Nederlandse economie beschrijven
		Collectieve sector, welvaart en groei	Je omschrijft enkele adviesorganen van de overheid.	Je omschrijft enkele adviesorganen van de overheid.	Je omschrijft enkele adviesorganen van de overheid.	SER, CPB, CBS	SER, CPB, CBS	SER, CPB, CBS	SE	SE	CE	n.v.t.	n.v.t.	EC/K/6 1 de kandidaat kan, met het oog op zijn rol als burger aan de hand van voorbeelden functies van de overheid in de Nederlandse economie beschrijven
		Belastingen en groei	Je beschrijft hoe de overheid via BTW aan ontvangsten komt.	Je beschrijft hoe de overheid via BTW aan ontvangsten komt.	Je beschrijft hoe de overheid via BTW aan ontvangsten komt.	BTW	BTW	BTW	SE	SE	CE	n.v.t.	n.v.t.	EC/K/6/ 2 aan de hand van voorbeelden uit het eigen dagelijks leven overheidsontvangsten en overheidsuitgaven noemen en beschrijven
		Belastingen en groei	Je beschrijft hoe de overheid via accijnzen aan ontvangsten komt en waarom op bepaalde producten accijnzen worden geheven.	Je beschrijft hoe de overheid via accijnzen aan ontvangsten komt en waarom op bepaalde producten accijnzen worden geheven.	Je beschrijft hoe de overheid via accijnzen aan ontvangsten komt en waarom op bepaalde producten accijnzen worden geheven.	Accijnzen	Accijnzen	Accijnzen	SE	SE	CE	n.v.t.	n.v.t.	EC/K/6/ 2 aan de hand van voorbeelden uit het eigen dagelijks leven overheidsontvangsten en overheidsuitgaven noemen en beschrijven
Belastingen en groei	Je beschrijft hoe de overheid via loon- en inkomstenbelasting aan ontvangsten komt en hoe deze heffing is georganiseerd richting werkgever, werknemer, ondernemers en zelfstandige beroepsbeoefenaren.	Je beschrijft hoe de overheid via loon- en inkomstenbelasting aan ontvangsten komt en hoe deze heffing is georganiseerd richting werkgever, werknemer, ondernemers en zelfstandige beroepsbeoefenaren.	Je beschrijft hoe de overheid via loon- en inkomstenbelasting aan ontvangsten komt en hoe deze heffing is georganiseerd richting werkgever, werknemer, ondernemers en zelfstandige beroepsbeoefenaren.	loonspecificatie, loonheffing	loonspecificatie, loonheffing	loonspecificatie, loonheffing	SE	SE	CE	n.v.t.	n.v.t.	EC/K/6/ 2 aan de hand van voorbeelden uit het eigen dagelijks leven overheidsontvangsten en overheidsuitgaven noemen en beschrijven		

SLO Leerdoelenkaart beheersingsniveaus Economie bovenbouw vmbo bb/kb en gt

Overheid en bestuur	De kandidaat heeft inzicht in de sociale, economische en financiële functies van de overheid en kan dit inzicht toepassen in een gegeven casus.	Belastingen en groei	Je omschrijft hoe in geval van motorrijtuigenbelasting een houderschapsbelasting werkt (voor verschillende soorten voertuigen).	Je omschrijft hoe in geval van motorrijtuigenbelasting een houderschapsbelasting werkt (voor verschillende soorten voertuigen).	Je omschrijft hoe in geval van motorrijtuigenbelasting een houderschapsbelasting werkt (voor verschillende soorten voertuigen).	motorrijtuigen-belasting	motorrijtuigen-belasting	motorrijtuigen-belasting	SE	SE	CE	n.v.t.	n.v.t.	EC/K6/ 2 aan de hand van voorbeelden uit het eigen dagelijks leven overheidsuitgaven noemen en beschrijven
		Belastingen en groei	Je beschrijft in geval van een gemeente hoe deze aan inkomsten komt.	Je beschrijft in geval van een gemeente hoe deze aan inkomsten komt.	Je beschrijft in geval van een gemeente hoe deze aan inkomsten komt.	OZB, rioolrechten, afvalstoffenheffing	OZB, rioolrechten, afvalstoffenheffing	OZB, rioolrechten, afvalstoffenheffing	SE	SE	CE	n.v.t.	n.v.t.	EC/K6/ 2 aan de hand van voorbeelden uit het eigen dagelijks leven overheidsuitgaven noemen en beschrijven
		Belastingen en groei	Je omschrijft aan de hand van taken hoe overheidsuitgaven per departement zijn verdeeld.	Je omschrijft aan de hand van taken hoe overheidsuitgaven per departement zijn verdeeld.	Je omschrijft aan de hand van taken hoe overheidsuitgaven per departement zijn verdeeld.	departement	departement	departement	SE	SE	CE	n.v.t.	n.v.t.	EC/K6/ 2 aan de hand van voorbeelden uit het eigen dagelijks leven overheidsuitgaven noemen en beschrijven
		Zekerheid, risico en informatie	Je noemt voor verschillende vormen van sociale zekerheid waarom deze bestaan, hoe deze werken en hoe deze financieerbaar blijven.	Je noemt voor verschillende vormen van sociale zekerheid waarom deze bestaan, hoe deze werken en hoe deze financieerbaar blijven.	Je noemt voor verschillende vormen van sociale zekerheid waarom deze bestaan, hoe deze werken en hoe deze financieerbaar blijven.	vergrijzing	vergrijzing	vergrijzing	SE	SE	CE	n.v.t.	n.v.t.	EC/K6/ 3 aan de hand van voorbeelden verschillende vormen van sociale zekerheid beschrijven
Consumptie	De kandidaat heeft inzicht in de theorie van het consumentengedrag zoals keuzes, behoeften, inkomen en dergelijke en in de functies van het geld zoals lenen en sparen en kan dit inzicht toepassen in een gegeven casus.	Geld, sparen, lenen en ruil	Je beschrijft de diverse geldfuncties beschrijven (ruilmiddel; rekenmiddel; spaarmiddel) als mede 2) de courante vormen van betaling; het omgaan met de bankrekening, rood staan en tegoed, berekenen van saldomutaties, telebankieren.	Je beschrijft de diverse geldfuncties (ruilmiddel; rekenmiddel; spaarmiddel) als mede 2) de courante vormen van betaling; het omgaan met de bankrekening, rood staan en tegoed, berekenen van saldomutaties, telebankieren + debetsaldo/rood staan en creditsaldo/tegoed, debetrente, creditrente.	Je beschrijft de diverse geldfuncties (ruilmiddel; rekenmiddel; spaarmiddel) als mede 2) de courante vormen van betaling; het omgaan met de bankrekening, rood staan en tegoed, berekenen van saldomutaties, telebankieren + debetsaldo/rood staan en creditsaldo/tegoed, debetrente, creditrente.	ruilmiddel, rekenmiddel, spaarmiddel, oppotmiddel, vormen van betalen, bankrekening	ruilmiddel, rekenmiddel, spaarmiddel, oppotmiddel, vormen van betalen, bankrekening + debetrente en creditsaldo	ruilmiddel, rekenmiddel, spaarmiddel, oppotmiddel, vormen van betalen, bankrekening + debetrente (debetsaldo en creditsaldo)	CE	CE	CE	EC/K/4A/ Aan de hand van voorbeelden het belang van geld voor de economie en de huidige vormen van het betalingsverkeer beschrijven	EC/K/4A/ Aan de hand van voorbeelden het belang van geld voor de economie en de huidige vormen van het betalingsverkeer beschrijven	EC/K/4A/ 4 Aan de hand van voorbeelden het belang van geld voor de economie en de huidige vormen van het betalingsverkeer beschrijven
Consumptie en consumentenorganisaties	De kandidaat heeft inzicht in het bankwezen, zoals verkrijgen van vreemd geld, spaarvormen en leningsvormen, en in motieven en kenmerken van verzekeringen en kan hierbij informatie van consumentenorganisaties gebruiken.	kopen, ruil	Je beschrijft aan de hand van voorbeelden wat de wettelijke gevolgen zijn van overeenkomsten en kan hierbij informatie van consumentenorganisaties gebruiken.	Je beschrijft aan de hand van voorbeelden wat de wettelijke gevolgen zijn van overeenkomsten en kan hierbij informatie van consumentenorganisaties gebruiken.	Je beschrijft aan de hand van voorbeelden wat de wettelijke gevolgen zijn van overeenkomsten en kan hierbij informatie van consumentenorganisaties gebruiken.	wettelijke verplichtingen, overeenkomst, wilsovereenstemming, rechtszekerheid, bewijskracht	wettelijke verplichtingen, overeenkomst, wilsovereenstemming, rechtszekerheid, bewijskracht	wettelijke verplichtingen, overeenkomst, wilsovereenstemming, rechtszekerheid, bewijskracht	SE	SE	SE	4. Aan de hand van voorbeelden beschrijven wat de wettelijke gevolgen zijn van overeenkomsten en kan hierbij informatie van consumentenorganisaties gebruiken	4. Aan de hand van voorbeelden beschrijven wat de wettelijke gevolgen zijn van overeenkomsten en kan hierbij informatie van consumentenorganisaties gebruiken	4. Aan de hand van voorbeelden beschrijven wat de wettelijke gevolgen zijn van overeenkomsten en kan hierbij informatie van consumentenorganisaties gebruiken
		Kopen en verzekeren, risico en informatie	Je beschrijft aan de hand van voorbeelden wat de motieven en kenmerken van verzekeringen beschrijven en hierbij informatie van consumentenorganisaties gebruiken.	Je beschrijft aan de hand van voorbeelden wat de motieven en kenmerken van verzekeringen beschrijven en hierbij informatie van consumentenorganisaties gebruiken.	Je beschrijft aan de hand van voorbeelden wat de motieven en kenmerken van verzekeringen beschrijven en hierbij informatie van consumentenorganisaties gebruiken.	risico, schade, onzeker voorval, uitkering	risico, schade, onzeker voorval, uitkering	risico, schade, onzeker voorval, uitkering	SE	SE	SE	9. Inzicht hebben in motieven en kenmerken van verzekeringen en kan hierbij informatie van consumentenorganisaties gebruiken	9. Inzicht hebben in motieven en kenmerken van verzekeringen en kan hierbij informatie van consumentenorganisaties gebruiken	9. Inzicht hebben in motieven en kenmerken van verzekeringen en kan hierbij informatie van consumentenorganisaties gebruiken
		Kopen en verzekeren, risico en informatie	Je beschrijft aan de hand van voorbeelden wat de motieven en kenmerken van verzekeringen beschrijven en hierbij informatie van consumentenorganisaties gebruiken.	Je beschrijft aan de hand van voorbeelden wat de motieven en kenmerken van verzekeringen beschrijven en hierbij informatie van consumentenorganisaties gebruiken.	Je beschrijft aan de hand van voorbeelden wat de motieven en kenmerken van verzekeringen beschrijven en hierbij informatie van consumentenorganisaties gebruiken.	verzekeringsvoorwaarden, direct-writers, premie, WA-verzekering	verzekeringsvoorwaarden, direct-writers, premie, WA-verzekering	verzekeringsvoorwaarden, direct-writers, premie, WA-verzekering	SE	SE	SE	10. Inzicht hebben in motieven en kenmerken van verzekeringen en kan hierbij informatie van consumentenorganisaties gebruiken	10. Inzicht hebben in motieven en kenmerken van verzekeringen en kan hierbij informatie van consumentenorganisaties gebruiken	10. Inzicht hebben in motieven en kenmerken van verzekeringen en kan hierbij informatie van consumentenorganisaties gebruiken
		Kopen en verzekeren, risico en informatie	Je beschrijft aan de hand van voorbeelden wat de motieven en kenmerken van verzekeringen beschrijven en hierbij informatie van consumentenorganisaties gebruiken.	Je beschrijft aan de hand van voorbeelden wat de motieven en kenmerken van verzekeringen beschrijven en hierbij informatie van consumentenorganisaties gebruiken.	Je beschrijft aan de hand van voorbeelden wat de motieven en kenmerken van verzekeringen beschrijven en hierbij informatie van consumentenorganisaties gebruiken.	polis, verzekerde, verzekeraar, verzekerd bedrag, opstal- en inboedelverzekering, ziektekosten, autoverzekering: WA, WA+, casco, onder- en oververzekering	polis, verzekerde, verzekeraar, verzekerd bedrag, opstal- en inboedelverzekering, ziektekosten, autoverzekering: WA, WA+, casco, onder- en oververzekering	polis, verzekerde, verzekeraar, verzekerd bedrag, opstal- en inboedelverzekering, ziektekosten, autoverzekering: WA, WA+, casco, onder- en oververzekering	SE	SE	SE	11. Inzicht hebben in motieven en kenmerken van verzekeringen en kan hierbij informatie van consumentenorganisaties gebruiken	11. Inzicht hebben in motieven en kenmerken van verzekeringen en kan hierbij informatie van consumentenorganisaties gebruiken	11. Inzicht hebben in motieven en kenmerken van verzekeringen en kan hierbij informatie van consumentenorganisaties gebruiken
		Kopen en verzekeren, risico en informatie	Je beschrijft aan de hand van voorbeelden wat de motieven en kenmerken van verzekeringen beschrijven en hierbij informatie van consumentenorganisaties gebruiken.	Je beschrijft aan de hand van voorbeelden wat de motieven en kenmerken van verzekeringen beschrijven en hierbij informatie van consumentenorganisaties gebruiken.	Je beschrijft aan de hand van voorbeelden wat de motieven en kenmerken van verzekeringen beschrijven en hierbij informatie van consumentenorganisaties gebruiken.	premie, schade-uitkering, eigen risico, uitsluiting	premie, schade-uitkering, eigen risico, uitsluiting	premie, schade-uitkering, eigen risico, uitsluiting	SE	SE	SE	11. Inzicht hebben in motieven en kenmerken van verzekeringen en kan hierbij informatie van consumentenorganisaties gebruiken	11. Inzicht hebben in motieven en kenmerken van verzekeringen en kan hierbij informatie van consumentenorganisaties gebruiken	11. Inzicht hebben in motieven en kenmerken van verzekeringen en kan hierbij informatie van consumentenorganisaties gebruiken
		Geld, sparen en lenen, risico en informatie	Je beschrijft hoe vanuit het bankwezen verschillende spaarvormen en leningsvormen zijn vormgegeven en kan hierbij informatie van consumentenorganisaties gebruiken.	Je beschrijft hoe vanuit het bankwezen verschillende spaarvormen en leningsvormen zijn vormgegeven en kan hierbij informatie van consumentenorganisaties gebruiken.	Je beschrijft hoe vanuit het bankwezen verschillende spaarvormen en leningsvormen zijn vormgegeven en kan hierbij informatie van consumentenorganisaties gebruiken.	enkelvoudige rente, spaarbedrag, looptijd, rentepercentage	enkelvoudige rente, spaarbedrag, looptijd, rentepercentage	enkelvoudige rente, spaarbedrag, looptijd, rentepercentage	SE	SE	SE	8. Inzicht hebben in het bankwezen, leningsvormen en kan hierbij informatie van consumentenorganisaties gebruiken	8. Inzicht hebben in het bankwezen, leningsvormen en kan hierbij informatie van consumentenorganisaties gebruiken	8. Inzicht hebben in het bankwezen, leningsvormen en kan hierbij informatie van consumentenorganisaties gebruiken
		Geld, sparen en lenen, risico en informatie	Je beschrijft hoe vanuit het bankwezen verschillende spaarvormen en leningsvormen zijn vormgegeven en kan hierbij informatie van consumentenorganisaties gebruiken.	Je beschrijft hoe vanuit het bankwezen verschillende spaarvormen en leningsvormen zijn vormgegeven en kan hierbij informatie van consumentenorganisaties gebruiken.	Je beschrijft hoe vanuit het bankwezen verschillende spaarvormen en leningsvormen zijn vormgegeven en kan hierbij informatie van consumentenorganisaties gebruiken.	looptijd, opvraagbaarheid, rentevergoeding	looptijd, opvraagbaarheid, rentevergoeding	looptijd, opvraagbaarheid, rentevergoeding	SE	SE	SE	8. Inzicht hebben in het bankwezen, leningsvormen en kan hierbij informatie van consumentenorganisaties gebruiken	8. Inzicht hebben in het bankwezen, leningsvormen en kan hierbij informatie van consumentenorganisaties gebruiken	8. Inzicht hebben in het bankwezen, leningsvormen en kan hierbij informatie van consumentenorganisaties gebruiken

SLO Leerdoelenkaart beheersingsniveaus Economie bovenbouw vmbo bb/kb en gt

Consumptie en consumentenorganisaties	De kandidaat heeft inzicht in het bankwezen, zoals verkrijgen van vreemd geld, spaarvormen en leningsvormen, en in motieven en kenmerken van verzekeringen en kan hierbij informatie van consumentenorganisaties gebruiken.	Geld, sparen en lenen, risico en informatie	Je beschrijft hoe vanuit de effectenhandel verschillende beleggingsvormen zijn vormgegeven en kan hierbij informatie van consumentenorganisaties gebruiken.	Je beschrijft hoe vanuit de effectenhandel verschillende beleggingsvormen zijn vormgegeven en kan hierbij informatie van consumentenorganisaties gebruiken.	Je beschrijft hoe vanuit de effectenhandel verschillende beleggingsvormen zijn vormgegeven en kan hierbij informatie van consumentenorganisaties gebruiken.	aandelen, obligaties, risico, dividend, rente	aandelen, obligaties, risico, dividend, rente	aandelen, obligaties, risico, dividend, rente	SE	SE	SE	8. Inzicht hebben in het bankwezen, leningsvormen en kan hierbij informatie van consumentenorganisaties gebruiken	8. Inzicht hebben in het bankwezen, leningsvormen en kan hierbij informatie van consumentenorganisaties gebruiken	8. Inzicht hebben in het bankwezen, leningsvormen en kan hierbij informatie van consumentenorganisaties gebruiken	
		Geld, sparen en lenen, risico en informatie	Je beschrijft hoe vanuit het bankwezen verschillende spaarvormen en leningsvormen zijn vormgegeven en kan hierbij informatie van consumentenorganisaties gebruiken.	Je beschrijft hoe vanuit het bankwezen verschillende spaarvormen en leningsvormen zijn vormgegeven en kan hierbij informatie van consumentenorganisaties gebruiken.	Je beschrijft hoe vanuit het bankwezen verschillende spaarvormen en leningsvormen zijn vormgegeven en kan hierbij informatie van consumentenorganisaties gebruiken.	spaar- en leningsvormen	spaar- en leningsvormen	spaar- en leningsvormen	SE	SE	SE	8. Inzicht hebben in het bankwezen, leningsvormen en kan hierbij informatie van consumentenorganisaties gebruiken	8. Inzicht hebben in het bankwezen, leningsvormen en kan hierbij informatie van consumentenorganisaties gebruiken	8. Inzicht hebben in het bankwezen, leningsvormen en kan hierbij informatie van consumentenorganisaties gebruiken	
		Geld, sparen en lenen, risico en informatie	Je beschrijft hoe vanuit het bankwezen verschillende spaarvormen en leningsvormen zijn vormgegeven en kan hierbij informatie van consumentenorganisaties gebruiken.	Je beschrijft hoe vanuit het bankwezen verschillende spaarvormen en leningsvormen zijn vormgegeven en kan hierbij informatie van consumentenorganisaties gebruiken.	Je beschrijft hoe vanuit het bankwezen verschillende spaarvormen en leningsvormen zijn vormgegeven en kan hierbij informatie van consumentenorganisaties gebruiken.	hypothecaire-, persoonlijke lening, doorlopend krediet, lease, kopen op krediet, looptijd, aflossing, rente,	hypothecaire-, persoonlijke lening, doorlopend krediet, lease, kopen op krediet, looptijd, aflossing, rente,	hypothecaire-, persoonlijke lening, doorlopend krediet, lease, kopen op krediet, looptijd, aflossing, rente,	SE	SE	SE	8. Inzicht hebben in het bankwezen, leningsvormen en kan hierbij informatie van consumentenorganisaties gebruiken	8. Inzicht hebben in het bankwezen, leningsvormen en kan hierbij informatie van consumentenorganisaties gebruiken	8. Inzicht hebben in het bankwezen, leningsvormen en kan hierbij informatie van consumentenorganisaties gebruiken	
		Vreemd geld	Je beschrijft hoe vanuit het bankwezen vreemd geld kan worden verkregen en kan hierbij informatie van consumentenorganisaties gebruiken.	Je beschrijft hoe vanuit het bankwezen vreemd geld kan worden verkregen en kan hierbij informatie van consumentenorganisaties gebruiken.	Je beschrijft hoe vanuit het bankwezen vreemd geld kan worden verkregen en kan hierbij informatie van consumentenorganisaties gebruiken.	vreemd geld, transactiekosten, bieden en laatkoers,	vreemd geld, transactiekosten, bieden en laatkoers,	vreemd geld, transactiekosten, bieden en laatkoers,	SE	SE	SE	6 Inzicht hebben in het bankwezen, zoals verkrijgen van vreemd geld en kan hierbij informatie van consumentenorganisaties gebruiken	6 Inzicht hebben in het bankwezen, zoals verkrijgen van vreemd geld en kan hierbij informatie van consumentenorganisaties gebruiken	6 Inzicht hebben in het bankwezen, zoals verkrijgen van vreemd geld en kan hierbij informatie van consumentenorganisaties gebruiken	
		Geld, sparen en lenen	Je beschrijft de huizenmarkt beschrijven en kan hierbij informatie van consumentenorganisaties gebruiken.	Je beschrijft de huizenmarkt beschrijven en kan hierbij informatie van consumentenorganisaties gebruiken.	Je beschrijft de huizenmarkt beschrijven en kan hierbij informatie van consumentenorganisaties gebruiken.	huisvesting, eigen-, huurwoning, huurovereenkomst	huisvesting, eigen-, huurwoning, huurovereenkomst	huisvesting, eigen-, huurwoning, huurovereenkomst	SE	SE	SE	8. Inzicht hebben in het bankwezen, leningsvormen en kan hierbij informatie van consumentenorganisaties gebruiken	8. Inzicht hebben in het bankwezen, leningsvormen en kan hierbij informatie van consumentenorganisaties gebruiken	8. Inzicht hebben in het bankwezen, leningsvormen en kan hierbij informatie van consumentenorganisaties gebruiken	
		Geld, sparen en lenen	Je beschrijft de huizenmarkt beschrijven en kan hierbij informatie van consumentenorganisaties gebruiken.	Je beschrijft de huizenmarkt beschrijven en kan hierbij informatie van consumentenorganisaties gebruiken.	Je beschrijft de huizenmarkt beschrijven en kan hierbij informatie van consumentenorganisaties gebruiken.	bezitsvorming, hypothecaire lening, rente en aflossing, waardeverandering	bezitsvorming, hypothecaire lening, rente en aflossing, waardeverandering	bezitsvorming, hypothecaire lening, rente en aflossing, waardeverandering	SE	SE	SE	8. Inzicht hebben in het bankwezen, leningsvormen en kan hierbij informatie van consumentenorganisaties gebruiken	8. Inzicht hebben in het bankwezen, leningsvormen en kan hierbij informatie van consumentenorganisaties gebruiken	8. Inzicht hebben in het bankwezen, leningsvormen en kan hierbij informatie van consumentenorganisaties gebruiken	
		De kandidaat heeft inzicht in de theorie van het consumentengedrag zoals keuzes, behoeften, inkomen en dergelijke en in de functies van het geld zoals lenen en sparen en kan dit inzicht toepassen in een gegeven casus.	Geld, sparen en lenen, risico en informatie	Je omschrijft wat de redenen zijn om te sparen en om te lenen en hoe hieraan het rentebegrip gekoppeld is. Plus daarbij wat de rol van de financiële sector in dit proces is.	Je omschrijft wat de redenen zijn om te sparen en om te lenen en hoe hieraan het rentebegrip gekoppeld is. Plus daarbij wat de rol van de financiële sector in dit proces is.	Je omschrijft wat de redenen zijn om te sparen en om te lenen en hoe hieraan het rentebegrip gekoppeld is. Plus daarbij wat de rol van de financiële sector in dit proces is.	koopkracht in de tijd, sparen, lenen	koopkracht in de tijd, sparen, lenen + financiële instellingen	koopkracht in de tijd, sparen, lenen + financiële instellingen	CE	CE	CE	EC/K/4A/ 5 Motieven voor de gevolgen van sparen en lenen noemen	EC/K/4A/ 5 Motieven voor de gevolgen van sparen en lenen noemen + en de rol van banken daarbij beschrijven	EC/K/4A/ 5 Motieven voor de gevolgen van sparen en lenen noemen + en de rol van banken daarbij beschrijven
Consumptie	De kandidaat heeft inzicht in de theorie van het consumentengedrag zoals keuzes, behoeften, inkomen en dergelijke en in de functies van het geld zoals lenen en sparen en kan dit inzicht toepassen in een gegeven casus.	Kopen, ruil	Je neemt bij het doen van een uitspraak over de financiële situatie van een samenlevingsverband mee de huishoudontvangsten.	Je neemt bij het doen van een uitspraak over de financiële situatie van een samenlevingsverband mee de huishoudontvangsten.	Je neemt bij het doen van een uitspraak over de financiële situatie van een samenlevingsverband mee de huishoudontvangsten.	huishoud-ontvangsten	huishoud-ontvangsten	huishoud-ontvangsten	CE	CE	CE	EC/K/4 A/ 8 Uit een gegeven huishoudbudgetplan conclusies trekken over de financiële situatie van het samenlevingsverband en daarbij de eigen invloed beschrijven op beslissingen over de omvang en samenstelling van ontvangsten en uitgaven	EC/K/4 A/ 8 Uit een gegeven huishoudbudgetplan conclusies trekken over de financiële situatie van het samenlevingsverband en daarbij de eigen invloed beschrijven op beslissingen over de omvang en samenstelling van ontvangsten en uitgaven	EC/K/4 A/ 8 Uit een gegeven huishoudbudgetplan conclusies trekken over de financiële situatie van het samenlevingsverband en daarbij de eigen invloed beschrijven op beslissingen over de omvang en samenstelling van ontvangsten en uitgaven	
		Kopen, ruil	Je neemt bij het doen van een uitspraak over de financiële situatie van een samenlevingsverband mee de huishouduitgaven.	Je neemt bij het doen van een uitspraak over de financiële situatie van een samenlevingsverband mee de huishouduitgaven.	Je neemt bij het doen van een uitspraak over de financiële situatie van een samenlevingsverband mee de huishouduitgaven.	vaste laste, dagelijkse uitgaven, incidentele uitgaven	vaste laste, dagelijkse uitgaven, incidentele uitgaven	vaste laste, dagelijkse uitgaven, incidentele uitgaven	CE	CE	CE	EC/K/4 A/ 8 Uit een gegeven huishoudbudgetplan conclusies trekken over de financiële situatie van het samenlevingsverband en daarbij de eigen invloed beschrijven op beslissingen over de omvang en samenstelling van ontvangsten en uitgaven	EC/K/4 A/ 8 Uit een gegeven huishoudbudgetplan conclusies trekken over de financiële situatie van het samenlevingsverband en daarbij de eigen invloed beschrijven op beslissingen over de omvang en samenstelling van ontvangsten en uitgaven	EC/K/4 A/ 8 Uit een gegeven huishoudbudgetplan conclusies trekken over de financiële situatie van het samenlevingsverband en daarbij de eigen invloed beschrijven op beslissingen over de omvang en samenstelling van ontvangsten en uitgaven	
		Kopen, ruil	n.v.t.	Je neemt reserveringen en besparingen mee in het budget.	Je neemt reserveringen en besparingen mee in het budget.	n.v.t.	reserveringen en besparingen	reserveringen en besparingen	n.v.t.	CE	CE	n.v.t.	EC/K/4 A/ 8 Uit een gegeven huishoudbudgetplan conclusies trekken over de financiële situatie van het samenlevingsverband en daarbij de eigen invloed beschrijven op beslissingen over de omvang en samenstelling van ontvangsten en uitgaven	EC/K/4 A/ 8 Uit een gegeven huishoudbudgetplan conclusies trekken over de financiële situatie van het samenlevingsverband en daarbij de eigen invloed beschrijven op beslissingen over de omvang en samenstelling van ontvangsten en uitgaven	EC/K/4 A/ 8 Uit een gegeven huishoudbudgetplan conclusies trekken over de financiële situatie van het samenlevingsverband en daarbij de eigen invloed beschrijven op beslissingen over de omvang en samenstelling van ontvangsten en uitgaven
		Kopen, ruil	Je rekent huishouduitgaven op bijvoorbeeld kwartaalbasis om naar jaarbasis.	Je rekent huishouduitgaven op bijvoorbeeld kwartaalbasis om naar jaarbasis.	Je rekent huishouduitgaven op bijvoorbeeld kwartaalbasis om naar jaarbasis.	kwartaalbasis en jaarbasis	kwartaalbasis en jaarbasis	kwartaalbasis en jaarbasis	CE	CE	CE	EC/K/4 A/ 8 Uit een gegeven huishoudbudgetplan conclusies trekken over de financiële situatie van het samenlevingsverband en daarbij de eigen invloed beschrijven op beslissingen over de omvang en samenstelling van ontvangsten en uitgaven	EC/K/4 A/ 8 Uit een gegeven huishoudbudgetplan conclusies trekken over de financiële situatie van het samenlevingsverband en daarbij de eigen invloed beschrijven op beslissingen over de omvang en samenstelling van ontvangsten en uitgaven	EC/K/4 A/ 8 Uit een gegeven huishoudbudgetplan conclusies trekken over de financiële situatie van het samenlevingsverband en daarbij de eigen invloed beschrijven op beslissingen over de omvang en samenstelling van ontvangsten en uitgaven	
		Kopen, ruil	n.v.t.	Je rekent huishouduitgaven op bijvoorbeeld kwartaalbasis naar jaarbasis - maar ook weekbasis en maandbasis om.	Je rekent huishouduitgaven op bijvoorbeeld kwartaalbasis naar jaarbasis - maar ook weekbasis en maandbasis om.	Je rekent huishouduitgaven op bijvoorbeeld kwartaalbasis naar jaarbasis - maar ook weekbasis en maandbasis om.	weekbasis	weekbasis	n.v.t.	CE	CE	n.v.t.	EC/K/4 A/ 8 Uit een gegeven huishoudbudgetplan conclusies trekken over de financiële situatie van het samenlevingsverband en daarbij de eigen invloed beschrijven op beslissingen over de omvang en samenstelling van ontvangsten en uitgaven	EC/K/4 A/ 8 Uit een gegeven huishoudbudgetplan conclusies trekken over de financiële situatie van het samenlevingsverband en daarbij de eigen invloed beschrijven op beslissingen over de omvang en samenstelling van ontvangsten en uitgaven	EC/K/4 A/ 8 Uit een gegeven huishoudbudgetplan conclusies trekken over de financiële situatie van het samenlevingsverband en daarbij de eigen invloed beschrijven op beslissingen over de omvang en samenstelling van ontvangsten en uitgaven

SLO Leerdoelenkaart beheersingsniveaus Economie bovenbouw vmbo bb/kb en gt

Consumptie	De kandidaat heeft inzicht in de theorie van het consumentengedrag zoals keuzes, behoeften, inkomen en dergelijke en in de functies van het geld zoals lenen en sparen en kan dit inzicht toepassen in een gegeven casus.	Ruilen over de tijd	n.v.t.	Je berekent de benodigde reserveringen om na het aflopen van de gebruiksduur een nieuw duurzaam consumptieartikel aan te schaffen.	Je berekent de benodigde reserveringen om na het aflopen van de gebruiksduur een nieuw duurzaam consumptieartikel aan te schaffen.		reserverings-berekening	reserverings-berekening	CE	CE	CE	EC/K/4 A/ 8 Uit een gegeven huishoudbudgetplan conclusies trekken over de financiële situatie van het samenlevingsverband en daarbij de eigen invloed beschrijven op beslissingen over de omvang en samenstelling van ontvangsten en uitgaven	EC/K/4 A/ 8 Uit een gegeven huishoudbudgetplan conclusies trekken over de financiële situatie van het samenlevingsverband en daarbij de eigen invloed beschrijven op beslissingen over de omvang en samenstelling van ontvangsten en uitgaven	EC/K/4 A/ 8 Uit een gegeven huishoudbudgetplan conclusies trekken over de financiële situatie van het samenlevingsverband en daarbij de eigen invloed beschrijven op beslissingen over de omvang en samenstelling van ontvangsten en uitgaven
		Vraag en aanbod	9. Je berekent de kilometerprijs van verschillende vormen van vervoer	Je berekent de kilometerprijs van verschillende vormen van vervoer.	Je berekent de kilometerprijs van verschillende vormen van vervoer.	kilometerprijs	kilometerprijs	kilometerprijs	CE	CE	CE	EC/K/4 A/ 8 Uit een gegeven huishoudbudgetplan conclusies trekken over de financiële situatie van het samenlevingsverband en daarbij de eigen invloed beschrijven op beslissingen over de omvang en samenstelling van ontvangsten en uitgaven	EC/K/4 A/ 8 Uit een gegeven huishoudbudgetplan conclusies trekken over de financiële situatie van het samenlevingsverband en daarbij de eigen invloed beschrijven op beslissingen over de omvang en samenstelling van ontvangsten en uitgaven	EC/K/4 A/ 8 Uit een gegeven huishoudbudgetplan conclusies trekken over de financiële situatie van het samenlevingsverband en daarbij de eigen invloed beschrijven op beslissingen over de omvang en samenstelling van ontvangsten en uitgaven
		Kopen, ruil	Je stelt op grond van verwachte ontvangsten en uitgaven een budgetplan op.	Je stelt op, op grond van verwachte ontvangsten en uitgaven een budgetplan + neemt mee reserveringen in dit verhaal plus maakt een confrontatie tussen verwachte en werkelijke ontvangsten en uitgaven, inclusief de daaruit op te stellen aanpassingen van een toekomstig budget.	Je stelt op, op grond van verwachte ontvangsten en uitgaven een budgetplan + neemt mee reserveringen in dit verhaal plus maakt een confrontatie tussen verwachte en werkelijke ontvangsten en uitgaven, inclusief de daaruit op te stellen aanpassingen van een toekomstig budget.	ontvangsten, uitgaven, budgetplan, liquiditeit	ontvangsten, uitgaven, budgetplan, liquiditeit + reserveringen (voor vervangen) + afschrijvingen + verschil werkelijk en feitelijke uitgaven	ontvangsten, uitgaven, budgetplan, liquiditeit + reserveringen (voor vervangen) + afschrijvingen + verschil werkelijk en feitelijke uitgaven	CE	CE	CE	EC/K/4 A/ 8 Uit een gegeven huishoudbudgetplan conclusies trekken over de financiële situatie van het samenlevingsverband en daarbij de eigen invloed beschrijven op beslissingen over de omvang en samenstelling van ontvangsten en uitgaven	EC/K/4 A/ 8 Uit een gegeven huishoudbudgetplan conclusies trekken over de financiële situatie van het samenlevingsverband en daarbij de eigen invloed beschrijven op beslissingen over de omvang en samenstelling van ontvangsten en uitgaven	EC/K/4 A/ 8 Uit een gegeven huishoudbudgetplan conclusies trekken over de financiële situatie van het samenlevingsverband en daarbij de eigen invloed beschrijven op beslissingen over de omvang en samenstelling van ontvangsten en uitgaven
		Kopen, ruil	Je benoemt binnen gestelde budget de eigen rol hierin.	Je benoemt binnen gestelde budget de eigen rol hierin.	Je benoemt binnen gestelde budget de eigen rol hierin.	NIBUD, Consumentenbond	NIBUD, Consumentenbond	NIBUD, Consumentenbond	CE	CE	CE	EC/K/4A/ 8 Uit een gegeven huishoudbudgetplan conclusies trekken over de financiële situatie van het samenlevingsverband en daarbij de eigen invloed beschrijven op beslissingen over de omvang en samenstelling van ontvangsten en uitgaven	EC/K/4A/ 8 Uit een gegeven huishoudbudgetplan conclusies trekken over de financiële situatie van het samenlevingsverband en daarbij de eigen invloed beschrijven op beslissingen over de omvang en samenstelling van ontvangsten en uitgaven	EC/K/4A/ 8 Uit een gegeven huishoudbudgetplan conclusies trekken over de financiële situatie van het samenlevingsverband en daarbij de eigen invloed beschrijven op beslissingen over de omvang en samenstelling van ontvangsten en uitgaven
		Keuzes maken, schaarste	Je koppelt vormen van behoeften aan inkomenspositie en je verdeelt daarbij de gekochte goederen onder in noodzakelijke en luxe goederen.	Je koppelt vormen van behoeften aan inkomenspositie en je verdeelt daarbij de gekochte goederen onder in noodzakelijke en luxe goederen.	Je koppelt vormen van behoeften aan inkomenspositie en je verdeelt daarbij de gekochte goederen onder in noodzakelijke en luxe goederen.	basisbehoeften, overige behoeften, prioriteiten; luxe en inkomen (relatief); noodzakelijke en luxe goederen	basisbehoeften, overige behoeften, prioriteiten; luxe en inkomen (relatief); noodzakelijke en luxe goederen; onderscheid goederen en diensten; onderscheid (primaire) basisbehoeften en (secundaire) overige behoeften; onderscheid verbruiks- en gebruiksgoederen	basisbehoeften, overige behoeften, prioriteiten; luxe en inkomen (relatief); noodzakelijke en luxe goederen; onderscheid goederen en diensten; onderscheid (primaire) basisbehoeften en (secundaire) overige behoeften; onderscheid verbruiks- en gebruiksgoederen	CE	CE	CE	EC/K/4A 1.1 Bij verschillende vormen van consumptie de keuzeproblemen beschrijven, die zich daarbij voordoen door verschillen in urgentie van behoeften	EC/K/4A 1.1 Bij verschillende vormen van consumptie de keuzeproblemen beschrijven, die zich daarbij voordoen door verschillen in urgentie van behoeften	EC/K/4A 1.1 Bij verschillende vormen van consumptie de keuzeproblemen beschrijven, die zich daarbij voordoen door verschillen in urgentie van behoeften
		Keuzes maken, schaarste	Je omschrijft de invloed van beschikbaarheid van middelen op consumptie: beperkte mogelijkheden voor consumptie door gebrek aan tijd en geld; de noodzaak om prioriteiten te stellen + stellen.	Je omschrijft de invloed van beschikbaarheid van middelen op consumptie: beperkte mogelijkheden voor consumptie door gebrek aan tijd en geld; de noodzaak om prioriteiten te stellen + schaarste en zeldzaamheid.	Je omschrijft de invloed van beschikbaarheid van middelen op consumptie: beperkte mogelijkheden voor consumptie door gebrek aan tijd en geld; de noodzaak om prioriteiten te stellen + schaarste en zeldzaamheid.	prioriteiten, beperkte beschikbaarheid middelen	prioriteiten, beperkte beschikbaarheid middelen + schaarste en zeldzaamheid	prioriteiten, beperkte beschikbaarheid middelen + schaarste en zeldzaamheid	CE	CE	CE	EC/K/4A 1.2 Bij verschillende vormen van consumptie de keuzeproblemen beschrijven, die zich daarbij voordoen door verschillen in urgentie van behoeften	EC/K/4A 1.2 Bij verschillende vormen van consumptie de keuzeproblemen beschrijven, die zich daarbij voordoen door verschillen in urgentie van behoeften	EC/K/4A 1.2 Bij verschillende vormen van consumptie de keuzeproblemen beschrijven, die zich daarbij voordoen door verschillen in urgentie van behoeften
		Keuzes maken, schaarste	Je omschrijft voorbeelden van zelfvoorziening, kopen, collectieve voorzieningen, gebruik van natuur: zelfvoorziening: productie voor de eigen behoeften, productie voor de behoeften in gezinsverband; kopen: bedrijven die produceren voor behoeften; collectieve voorzieningen: de overheid produceert voor behoeften; gebruik van natuurlijke hulpbronnen: bijvoorbeeld verbruik grondstoffen, frisse lucht inademen, recreëren in de natuur, duurzaamheid.	Je omschrijft voorbeelden van zelfvoorziening, kopen, collectieve voorzieningen, gebruik van natuur: zelfvoorziening: productie voor de eigen behoeften, productie voor de behoeften in gezinsverband; kopen: bedrijven die produceren voor behoeften; collectieve voorzieningen: de overheid produceert voor behoeften; gebruik van natuurlijke hulpbronnen: bijvoorbeeld verbruik grondstoffen, frisse lucht inademen, recreëren in de natuur, duurzaamheid.	Je omschrijft voorbeelden van zelfvoorziening, kopen, collectieve voorzieningen, gebruik van natuur: zelfvoorziening: productie voor de eigen behoeften, productie voor de behoeften in gezinsverband; kopen: bedrijven die produceren voor behoeften; collectieve voorzieningen: de overheid produceert voor behoeften; gebruik van natuurlijke hulpbronnen: bijvoorbeeld verbruik grondstoffen, frisse lucht inademen, recreëren in de natuur, duurzaamheid.	zelfvoorziening, produceren bedrijven, collectieve voorzieningen, productie overheid, gebruik natuurlijke hulpbronnen.	zelfvoorziening, produceren bedrijven, collectieve voorzieningen, productie overheid, gebruik natuurlijke hulpbronnen.	zelfvoorziening, produceren bedrijven, collectieve voorzieningen, productie overheid, gebruik natuurlijke hulpbronnen.	CE	CE	CE	EC/K/4A 1.3 Bij verschillende vormen van consumptie de keuzeproblemen beschrijven, die zich daarbij voordoen door verschillen in urgentie van behoeften	EC/K/4A 1.3 Bij verschillende vormen van consumptie de keuzeproblemen beschrijven, die zich daarbij voordoen door verschillen in urgentie van behoeften	EC/K/4A 1.3 Bij verschillende vormen van consumptie de keuzeproblemen beschrijven, die zich daarbij voordoen door verschillen in urgentie van behoeften
		Keuzes maken, schaarste	n.v.t.	Je omschrijft koop en verkoop als vorm van ruil: - geld fungeert bij koop en verkoop als ruilmiddel - directe ruil, indirecte ruil - chartaal geld, giraal geld.	Je omschrijft koop en verkoop als vorm van ruil: - geld fungeert bij koop en verkoop als ruilmiddel - directe ruil, indirecte ruil - chartaal geld, giraal geld.	n.v.t.	geld; ruilmiddel; directe en indirecte ruil; chartaal geld en giraal geld	geld; ruilmiddel; directe en indirecte ruil; chartaal geld en giraal geld	CE	CE	CE	EC/K/4A 1.4 Bij verschillende vormen van consumptie de keuzeproblemen beschrijven, die zich daarbij voordoen door verschillen in urgentie van behoeften	EC/K/4A 1.4 Bij verschillende vormen van consumptie de keuzeproblemen beschrijven, die zich daarbij voordoen door verschillen in urgentie van behoeften	EC/K/4A 1.4 Bij verschillende vormen van consumptie de keuzeproblemen beschrijven, die zich daarbij voordoen door verschillen in urgentie van behoeften
		Keuzes maken, schaarste	n.v.t.	Je omschrijft de samenhang tussen ruil, maatschappelijke arbeidsverdeling en geldgebruik: geldgebruik vergemakkelijkt de ruil, gemakkelijke ruil bevordert de maatschappelijke arbeidsverdeling (het ontstaan van beroepsspecialisatie).	Je omschrijft de samenhang tussen ruil, maatschappelijke arbeidsverdeling en geldgebruik: geldgebruik vergemakkelijkt de ruil, gemakkelijke ruil bevordert de maatschappelijke arbeidsverdeling (het ontstaan van beroepsspecialisatie).	n.v.t.	maatschappelijke arbeidsverdeling / beroepsspecialisatie	maatschappelijke arbeidsverdeling / beroepsspecialisatie	CE	CE	CE	EC/K/4A 1.5 Bij verschillende vormen van consumptie de keuzeproblemen beschrijven, die zich daarbij voordoen door verschillen in urgentie van behoeften	EC/K/4A 1.5 Bij verschillende vormen van consumptie de keuzeproblemen beschrijven, die zich daarbij voordoen door verschillen in urgentie van behoeften	EC/K/4A 1.5 Bij verschillende vormen van consumptie de keuzeproblemen beschrijven, die zich daarbij voordoen door verschillen in urgentie van behoeften

SLO Leerdoelenkaart beheersingsniveaus Economie bovenbouw vmbo bb/kb en gt

		Keuzes maken, ruil	Je omschrijft in kader werk verschillende vormen van inkomen: zie vakbegrippen BB.	Je omschrijft in kader werk verschillende vormen van inkomen: zie vakbegrippen KB.	Je omschrijft in kader werk verschillende vormen van inkomen: zie vakbegrippen GT.	inkomen uit arbeid (loon of salaris, vakantiegeld, loon in natura, winst); inkomen uit bezit (rente, dividend, huur, pacht, winst)	inkomen uit arbeid (loon of salaris, vakantiegeld, loon in natura, winst); inkomen uit bezit (rente, dividend, huur, pacht, winst) + prestatiebeloning.	inkomen uit arbeid (loon of salaris, vakantiegeld, loon in natura, winst); inkomen uit bezit (rente, dividend, huur, pacht, winst) + enkelvoudige en samengestelde interest tot maximaal 3 jaar	CE	CE	CE	EC/K/4A 2.1 de eigen positie als consument vergelijken met die van anderen.	EC/K/4A 2.1 de eigen positie als consument vergelijken met die van anderen; het verschil in marktpositie tussen consumenten onderling en tussen consumenten en producenten beschrijven en daarbij de positie van jongeren als belangrijke doelgroep betrekken, mede gelet op de vraag-aanbodverhoudingen en de invloed van menselijke capaciteiten	EC/K/4A 2.1 de eigen positie als consument vergelijken met die van anderen; het verschil in marktpositie tussen consumenten onderling en tussen consumenten en producenten beschrijven en daarbij de positie van jongeren als belangrijke doelgroep betrekken, mede gelet op de vraag-aanbodverhoudingen en de invloed van menselijke capaciteiten
		Keuzes maken, ruil	n.v.t.	Je omschrijft inkomen uit overdrachten: kinderbijslag; subsidies en / of toeslagen; bijstand; studiebeurs; sociale uitkeringen; studiekostenvergoeding.	Je omschrijft inkomen uit overdrachten: kinderbijslag; subsidies en / of toeslagen; bijstand; studiebeurs; sociale uitkeringen; studiekostenvergoeding.	n.v.t.	overdrachten	overdrachten	CE	CE	CE	n.v.t.	EC/K/4A 2.2 de eigen positie als consument vergelijken met die van anderen; het verschil in marktpositie tussen consumenten onderling en tussen consumenten en producenten beschrijven en daarbij de positie van jongeren als belangrijke doelgroep betrekken, mede gelet op de vraag-aanbodverhoudingen en de invloed van menselijke capaciteiten	EC/K/4A 2.2 de eigen positie als consument vergelijken met die van anderen; het verschil in marktpositie tussen consumenten onderling en tussen consumenten en producenten beschrijven en daarbij de positie van jongeren als belangrijke doelgroep betrekken, mede gelet op de vraag-aanbodverhoudingen en de invloed van menselijke capaciteiten
		Keuzes maken, ruil	Je benoemt informatie over inkomensverschillen in Nederland: weergegeven kan worden in de personele inkomensverdeling, bijvoorbeeld met een gepresenteerde Lorenzcurve of andere grafiek, het modaal inkomen: - verschillen van inkomens zoals genoemd onder EC/K/4 2.1; - verschillen in inkomens leiden tot verschillen in consumptie (koopkracht, preferenties).	Je benoemt informatie over inkomensverschillen in Nederland, zoals weergegeven kan worden in de personele inkomensverdeling, bijvoorbeeld met een gepresenteerde Lorenzcurve of andere grafiek, het modaal inkomen: - verschillen van inkomens zoals genoemd onder EC/K/4 2.1; - verschillen in inkomens leiden tot verschillen in consumptie (koopkracht, preferenties).	Je benoemt informatie over inkomensverschillen in Nederland, zoals weergegeven kan worden in de personele inkomensverdeling, bijvoorbeeld met een gepresenteerde Lorenzcurve of andere grafiek, het modaal inkomen: - verschillen van inkomens zoals genoemd onder EC/K/4 2.1; - verschillen in inkomens leiden tot verschillen in consumptie (koopkracht, preferenties).	inkomensverschillen, koopkracht, preferenties	personele inkomensverdeling, modaal inkomen, Lorenzcurve, koopkracht, preferenties	personele inkomensverdeling, modaal inkomen, Lorenzcurve, koopkracht, preferenties	CE	CE	CE	EC/K/4A 2.3 de eigen positie als consument vergelijken met die van anderen.	EC/K/4A 2.3 de eigen positie als consument vergelijken met die van anderen; het verschil in marktpositie tussen consumenten onderling en tussen consumenten en producenten beschrijven en daarbij de positie van jongeren als belangrijke doelgroep betrekken, mede gelet op de vraag-aanbodverhoudingen en de invloed van menselijke capaciteiten	EC/K/4A 2.3 de eigen positie als consument vergelijken met die van anderen; het verschil in marktpositie tussen consumenten onderling en tussen consumenten en producenten beschrijven en daarbij de positie van jongeren als belangrijke doelgroep betrekken, mede gelet op de vraag-aanbodverhoudingen en de invloed van menselijke capaciteiten
Consumptie	De kandidaat heeft inzicht in de theorie van het consumentengedrag zoals keuzes, behoeften, inkomen en dergelijke en in de functies van het geld zoals lenen en sparen en kan dit inzicht toepassen in een gegeven casus.	Keuzes maken, ruil	n.v.t.	Je omschrijft verschil in machtspositie tussen consument en producent: - aantallen kopers en verkopers; - rechten en plichten van koper en verkoper; - productkennis; - kennis van verkoopbevorderingstechnieken (zie EC/K/4A.3 marketing).	Je omschrijft verschil in machtspositie tussen consument en producent: - aantallen kopers en verkopers; - rechten en plichten van koper en verkoper; - productkennis; - kennis van verkoopbevorderingstechnieken (zie EC/K/4A.3 marketing).	n.v.t.	machtspositie	machtspositie	CE	CE	CE	n.v.t.	EC/K/4A 2.4 de eigen positie als consument vergelijken met die van anderen; het verschil in marktpositie tussen consumenten onderling en tussen consumenten en producenten beschrijven en daarbij de positie van jongeren als belangrijke doelgroep betrekken, mede gelet op de vraag-aanbodverhoudingen en de invloed van menselijke capaciteiten	EC/K/4A 2.4 de eigen positie als consument vergelijken met die van anderen; het verschil in marktpositie tussen consumenten onderling en tussen consumenten en producenten beschrijven en daarbij de positie van jongeren als belangrijke doelgroep betrekken, mede gelet op de vraag-aanbodverhoudingen en de invloed van menselijke capaciteiten
		Keuzes maken, ruil	n.v.t.	Je omschrijft de invloed die (jonge) kopers uitoefenen op de omvang en aard van de productie: - die invloed verschilt per doelgroep: grootte van de groep, de koopkracht, de bestedingen, jonge kopers hebben een belangrijke invloed vanwege de omvang van hun koopkracht, de invloed op de bestedingen bij hen thuis, de vorming van koopgewoonten.	Je omschrijft de invloed die (jonge) kopers uitoefenen op de omvang en aard van de productie: - die invloed verschilt per doelgroep: grootte van de groep, de koopkracht, de bestedingen, jonge kopers hebben een belangrijke invloed vanwege de omvang van hun koopkracht, de invloed op de bestedingen bij hen thuis, de vorming van koopgewoonten.				CE	CE	CE	n.v.t.	EC/K/4A 2.5 de eigen positie als consument vergelijken met die van anderen; het verschil in marktpositie tussen consumenten onderling en tussen consumenten en producenten beschrijven en daarbij de positie van jongeren als belangrijke doelgroep betrekken, mede gelet op de vraag-aanbodverhoudingen en de invloed van menselijke capaciteiten	EC/K/4A 2.5 de eigen positie als consument vergelijken met die van anderen; het verschil in marktpositie tussen consumenten onderling en tussen consumenten en producenten beschrijven en daarbij de positie van jongeren als belangrijke doelgroep betrekken, mede gelet op de vraag-aanbodverhoudingen en de invloed van menselijke capaciteiten
		Ruilen over de tijd	Hij/zij betreft daarbij veranderende persoonlijke en maatschappelijke behoeften: - de beïnvloeding van het eigen consumentengedrag en dat van anderen door bijvoorbeeld beschikbaar budget, gezinssamenstelling, sociale beïnvloeding, trends, rages, leeftijd, marketing en reclame, aandacht voor milieuaspecten, kennis van de koper, ruimere openingstijden; - de beïnvloeding van het consumentengedrag in de tijd door bijvoorbeeld de tijd waarin men leeft, de vergrijzing, de technische ontwikkeling, aandacht voor veiligheid, aandacht voor milieuaspecten, inkomensontwikkeling; - voorbeelden van sociale beïnvloeding van het consumentengedrag.	Hij/zij betreft daarbij veranderende persoonlijke en maatschappelijke behoeften: - de beïnvloeding van het eigen consumentengedrag en dat van anderen door bijvoorbeeld beschikbaar budget, gezinssamenstelling, sociale beïnvloeding, trends, rages, leeftijd, marketing en reclame, aandacht voor milieuaspecten, kennis van de koper, ruimere openingstijden; - de beïnvloeding van het consumentengedrag in de tijd door bijvoorbeeld de tijd waarin men leeft, de vergrijzing, de technische ontwikkeling, aandacht voor veiligheid, aandacht voor milieuaspecten, inkomensontwikkeling; - voorbeelden van sociale beïnvloeding van het consumentengedrag.	Hij/zij betreft daarbij veranderende persoonlijke en maatschappelijke behoeften: - de beïnvloeding van het eigen consumentengedrag en dat van anderen door bijvoorbeeld beschikbaar budget, gezinssamenstelling, sociale beïnvloeding, trends, rages, leeftijd, marketing en reclame, aandacht voor milieuaspecten, kennis van de koper, ruimere openingstijden; - de beïnvloeding van het consumentengedrag in de tijd door bijvoorbeeld de tijd waarin men leeft, de vergrijzing, de technische ontwikkeling, aandacht voor veiligheid, aandacht voor milieuaspecten, inkomensontwikkeling; - voorbeelden van sociale beïnvloeding van het consumentengedrag.	sociale beïnvloeding	sociale beïnvloeding	sociale beïnvloeding	CE	CE	CE	EC/K/4A/ 3 aan de hand van voorbeelden factoren beschrijven die van invloed zijn op veranderingen in het eigen consumentengedrag en dat van anderen in de loop van de tijd	EC/K/4A/ 3 aan de hand van voorbeelden factoren beschrijven die van invloed zijn op veranderingen in het eigen consumentengedrag en dat van anderen in de loop van de tijd	EC/K/4A/ 3 aan de hand van voorbeelden factoren beschrijven die van invloed zijn op veranderingen in het eigen consumentengedrag en dat van anderen in de loop van de tijd

SLO Leerdoelenkaart beheersingsniveaus Economie bovenbouw vmbo bb/kb en gt

Consumptie	De kandidaat heeft inzicht in de theorie van het consumentengedrag zoals keuzes, behoeften, inkomen en dergelijke en in de functies van het geld zoals lenen en sparen en kan dit inzicht toepassen in een gegeven casus.	Ruilen over de tijd	Hij/zij betreft daarbij het gebruik van consumenteninformatie: bijvoorbeeld het gebruik van: een vergelijkend warenonderzoek, consumententijdschriften en rubrieken, productinformatie, websites voor consumenten, consumentenorganisaties, keurmerken.	Hij/zij betreft daarbij het gebruik van consumenteninformatie: bijvoorbeeld het gebruik van: een vergelijkend warenonderzoek, consumententijdschriften en rubrieken, productinformatie, websites voor consumenten, consumentenorganisaties, keurmerken.	n.v.t.	keurmerken	keurmerken	keurmerken	CE	CE	n.v.t.	EC/K/4A/ 3 aan de hand van voorbeelden factoren beschrijven die van invloed zijn op veranderingen in het eigen consumentengedrag en dat van anderen in de loop van de tijd	EC/K/4A/ 3 aan de hand van voorbeelden factoren beschrijven die van invloed zijn op veranderingen in het eigen consumentengedrag en dat van anderen in de loop van de tijd	EC/K/4A/ 3 aan de hand van voorbeelden factoren beschrijven die van invloed zijn op veranderingen in het eigen consumentengedrag en dat van anderen in de loop van de tijd	
		Ruilen over de tijd	Hij/zij betreft daarbij marketing: - de marketingmix is de gelijktijdige inzet en het in onderlinge samenhang gebruiken van de instrumenten i.c.m. de doelgroep, het assortiment en de marktpositie.	Hij/zij betreft daarbij marketing: - de marketingmix is de gelijktijdige inzet en het in onderlinge samenhang gebruiken van de instrumenten i.c.m. de doelgroep, het assortiment en de marktpositie.	Hij/zij betreft daarbij marketing: - de marketingmix is de gelijktijdige inzet en het in onderlinge samenhang gebruiken van de instrumenten i.c.m. de doelgroep, het assortiment en de marktpositie.	marketingmix	marketingmix	marketingmix	CE	CE	CE	EC/K/4A/ 3 aan de hand van voorbeelden factoren beschrijven die van invloed zijn op veranderingen in het eigen consumentengedrag en dat van anderen in de loop van de tijd	EC/K/4A/ 3 aan de hand van voorbeelden factoren beschrijven die van invloed zijn op veranderingen in het eigen consumentengedrag en dat van anderen in de loop van de tijd	EC/K/4A/ 3 aan de hand van voorbeelden factoren beschrijven die van invloed zijn op veranderingen in het eigen consumentengedrag en dat van anderen in de loop van de tijd	
		Ruilen over de tijd	Hij zij betreft daarbij technologische ontwikkelingen: - nieuwe technieken zoals e-commerce en nieuwe specialisaties. - snelle productveroudering, zoals bij mobiele telefoons, computers en hun randapparatuur.	Hij zij betreft daarbij technologische ontwikkelingen: - nieuwe technieken zoals e-commerce en nieuwe specialisaties. - snelle productveroudering, zoals bij mobiele telefoons, computers en hun randapparatuur.	Hij zij betreft daarbij technologische ontwikkelingen: - nieuwe technieken zoals e-commerce en nieuwe specialisaties. - snelle productveroudering, zoals bij mobiele telefoons, computers en hun randapparatuur.	e-commerce	e-commerce	e-commerce	CE	CE	CE	EC/K/4A/ 3 aan de hand van voorbeelden factoren beschrijven die van invloed zijn op veranderingen in het eigen consumentengedrag en dat van anderen in de loop van de tijd	EC/K/4A/ 3 aan de hand van voorbeelden factoren beschrijven die van invloed zijn op veranderingen in het eigen consumentengedrag en dat van anderen in de loop van de tijd	EC/K/4A/ 3 aan de hand van voorbeelden factoren beschrijven die van invloed zijn op veranderingen in het eigen consumentengedrag en dat van anderen in de loop van de tijd	
Consumptie en consumentenorganisaties	De kandidaat heeft inzicht in het bankwezen, zoals verkrijgen van vreemd geld, spaarvormen en leningsvormen, en in motieven en kenmerken van verzekeringen en kan hierbij informatie van consumentenorganisaties gebruiken.	Kopen, ruil	Je berekent met behulp van het begrip wisselkoers de verschillen tussen aankopen en verkopen van vreemde valuta.	Je berekent met behulp van het begrip wisselkoers de verschillen tussen aankopen en verkopen van vreemde valuta.	Je berekent met behulp van het begrip wisselkoers de verschillen tussen aankopen en verkopen van vreemde valuta.	vreemd geld, transactiekosten, bied- en laatkoers	vreemd geld, transactiekosten, bied- en laatkoers	vreemd geld, transactiekosten, bied- en laatkoers	SE	SE	SE	De kandidaat heeft inzicht in het bankwezen, zoals verkrijgen van vreemd geld, spaarvormen en leningsvormen, en in motieven en kenmerken van verzekeringen en kan hierbij informatie van consumentenorganisaties gebruiken	De kandidaat heeft inzicht in het bankwezen, zoals verkrijgen van vreemd geld, spaarvormen en leningsvormen, en in motieven en kenmerken van verzekeringen en kan hierbij informatie van consumentenorganisaties gebruiken	De kandidaat heeft inzicht in het bankwezen, zoals verkrijgen van vreemd geld, spaarvormen en leningsvormen, en in motieven en kenmerken van verzekeringen en kan hierbij informatie van consumentenorganisaties gebruiken	
Internationale ontwikkelingen	De kandidaat heeft inzicht in Internationale economische betrekkingen zoals Nederland als open economie, de Europese Unie, ontwikkelingsproblematiek en kan dit inzicht toepassen in een gegeven casus.	Groei, goede tijden, slechte tijden	Je beschrijft aan de hand van de eigen consumptie het belang van internationale handel (inclusief de belangrijke importlanden en de rol van wisselkoersen en de EMU).	Je beschrijft het aan de hand van de eigen consumptie het belang van internationale handel (inclusief de belangrijke importlanden en de rol van wisselkoersen en de EMU) + je beschrijft hiervan in termen van importquotum en de invloed van wisselkoersen op binnenlands prijsniveau.	Je beschrijft het aan de hand van de eigen consumptie het belang van internationale handel (inclusief de belangrijke importlanden en de rol van wisselkoersen en de EMU) + je beschrijft hiervan in termen van importquotum en de invloed van wisselkoersen op binnenlands prijsniveau.	import, importwaarde, exportwaarde, wisselkoersen	import, importwaarde, exportwaarde, wisselkoersen + internationale concurrentiepositie en importquotum	import, importwaarde, exportwaarde, wisselkoersen + internationale concurrentiepositie en importquotum	CE	CE	CE	EC/K/7 1 Aan de hand van voorbeelden uit het eigen dagelijks leven het belang van het buitenland voor de Nederlands economie beschrijven	EC/K/7 1 Aan de hand van voorbeelden uit het eigen dagelijks leven het belang van het buitenland voor de Nederlands economie beschrijven	EC/K/7 1 Aan de hand van voorbeelden uit het eigen dagelijks leven het belang van het buitenland voor de Nederlands economie beschrijven	
		Groei, goede tijden, slechte tijden	Je beschrijft wat het belang van internationale handel voor onze productie en export van goederen en diensten (inclusief de rol van EU en wisselkoersen).	Je beschrijft wat het belang van internationale handel voor onze productie en export van goederen en diensten (inclusief de rol van EU en wisselkoersen) + je omschrijft van de betekenis van handelsbelemmeringen en maatregelen om de export te bevorderen.	Je beschrijft wat het belang van internationale handel voor onze productie en export van goederen en diensten (inclusief de rol van EU en wisselkoersen) + je omschrijft van de betekenis van handelsbelemmeringen en maatregelen om de export te bevorderen.	export, doorvoer	export, doorvoer + protectionisme, invoerrechten, invoerquota, invoerverboden, exportsubsidies	export, doorvoer + protectionisme, invoerrechten, invoerquota, invoerverboden, exportsubsidies	CE	CE	CE	EC/K/7 1 Aan de hand van voorbeelden uit het eigen dagelijks leven het belang van het buitenland voor de Nederlands economie beschrijven	EC/K/7 1 Aan de hand van voorbeelden uit het eigen dagelijks leven het belang van het buitenland voor de Nederlands economie beschrijven	EC/K/7 1 Aan de hand van voorbeelden uit het eigen dagelijks leven het belang van het buitenland voor de Nederlands economie beschrijven	
		Groei, goede tijden, slechte tijden	Je beschrijft hoe de internationale handel van invloed is op de werkgelegenheid en ook hoe deze positie beïnvloed wordt door de internationale concurrentiepositie.	Je beschrijft hoe de internationale handel van invloed is op de werkgelegenheid en ook hoe deze positie beïnvloed wordt door de internationale concurrentiepositie + beschrijven hoe de internationale arbeidsverdeling doorwerkt op de internationale welvaart.	Je beschrijft hoe de internationale handel van invloed is op de werkgelegenheid en ook hoe deze positie beïnvloed wordt door de internationale concurrentiepositie + beschrijven hoe de internationale arbeidsverdeling doorwerkt op de internationale welvaart.	open economie, gesloten economie	open economie, gesloten economie + internationale welvaart	open economie, gesloten economie + internationale welvaart	CE	CE	CE	EC/K/7 1 Aan de hand van voorbeelden uit het eigen dagelijks leven het belang van het buitenland voor de Nederlands economie beschrijven	EC/K/7 1 Aan de hand van voorbeelden uit het eigen dagelijks leven het belang van het buitenland voor de Nederlands economie beschrijven	EC/K/7 1 Aan de hand van voorbeelden uit het eigen dagelijks leven het belang van het buitenland voor de Nederlands economie beschrijven	
		Groei, goede tijden, slechte tijden	Je beschrijft wat de betekenis van de EU en de euro is op de consumptie.	Je beschrijft wat de betekenis van de EU en de euro is op de consumptie.	Je beschrijft wat de betekenis van de EU en de euro is op de consumptie.	import, export, open economie, werkgelegenheid	import, export, open economie, werkgelegenheid	import, export, open economie, werkgelegenheid	CE	CE	CE	EC/K/7 2 Aan de hand van voorbeelden uit eigen dagelijks leven het belang van de Europese Unie beschrijven	EC/K/7 2 Aan de hand van voorbeelden uit eigen dagelijks leven het belang van de Europese Unie beschrijven	EC/K/7 2 Aan de hand van voorbeelden uit eigen dagelijks leven het belang van de Europese Unie beschrijven	
		Groei, goede tijden, slechte tijden	Je beschrijft wat de betekenis van de EU en de euro is op de export.	Je beschrijft wat de betekenis van de EU en de euro is op de export.	Je beschrijft wat de betekenis van de EU en de euro is op de export.	import, export, open economie, werkgelegenheid	import, export, open economie, werkgelegenheid	import, export, open economie, werkgelegenheid	CE	CE	CE	EC/K/7 2 Aan de hand van voorbeelden uit eigen dagelijks leven het belang van de Europese Unie beschrijven	EC/K/7 2 Aan de hand van voorbeelden uit eigen dagelijks leven het belang van de Europese Unie beschrijven	EC/K/7 2 Aan de hand van voorbeelden uit eigen dagelijks leven het belang van de Europese Unie beschrijven	
		Groei, goede tijden, slechte tijden	Je beschrijft wat de betekenis van de EU en de euro is op de werkgelegenheid.	Je beschrijft wat de betekenis van de EU en de euro is op de werkgelegenheid.	Je beschrijft wat de betekenis van de EU en de euro is op de werkgelegenheid.	import, export, open economie, werkgelegenheid	import, export, open economie, werkgelegenheid	import, export, open economie, werkgelegenheid	CE	CE	CE	EC/K/7 2 Aan de hand van voorbeelden uit eigen dagelijks leven het belang van de Europese Unie beschrijven	EC/K/7 2 Aan de hand van voorbeelden uit eigen dagelijks leven het belang van de Europese Unie beschrijven	EC/K/7 2 Aan de hand van voorbeelden uit eigen dagelijks leven het belang van de Europese Unie beschrijven	
		Groei, goede tijden, slechte tijden	n.v.t.	Je beschrijft hoe het beleid van de EU doorwerkt op de economie. Daarbij is tevens aandacht voor de rol van de ECB en de betekenis van de externe waarde van de euro.	Je beschrijft hoe het beleid van de EU doorwerkt op de economie. Daarbij is tevens aandacht voor de rol van de ECB en de betekenis van de externe waarde van de euro.	Je beschrijft hoe het beleid van de EU doorwerkt op de economie. Daarbij is tevens aandacht voor de rol van de ECB en de betekenis van de externe waarde van de euro.	n.v.t.	interne waarde, externe waarde	interne waarde, externe waarde	CE	CE	CE	EC/K/7 2 Aan de hand van voorbeelden uit eigen dagelijks leven het belang van de Europese Unie beschrijven	EC/K/7 2 Aan de hand van voorbeelden uit eigen dagelijks leven het belang van de Europese Unie beschrijven	EC/K/7 2 Aan de hand van voorbeelden uit eigen dagelijks leven het belang van de Europese Unie beschrijven
		Groei, goede tijden, slechte tijden	Je beschrijft de betekenis van de EU voor de Nederlandse economie met de begrippen import, export, open economie.	Je beschrijft de betekenis van de EU voor de Nederlandse economie met de begrippen import, export, open economie.	Je beschrijft de betekenis van de EU voor de Nederlandse economie met de begrippen import, export, open economie.	import, export, open economie, werkgelegenheid	import, export, open economie, werkgelegenheid	import, export, open economie, werkgelegenheid	CE	CE	CE	EC/K/7 2 Aan de hand van voorbeelden uit eigen dagelijks leven het belang van de Europese Unie beschrijven	EC/K/7 2 Aan de hand van voorbeelden uit eigen dagelijks leven het belang van de Europese Unie beschrijven	EC/K/7 2 Aan de hand van voorbeelden uit eigen dagelijks leven het belang van de Europese Unie beschrijven	

SLO Leerdoelenkaart beheersingsniveaus Economie bovenbouw vmbo bb/kb en gt

		Internationale welvaartsverdeling	Je beschrijft de kenmerken van economische onderontwikkeling.	Je beschrijft de kenmerken van economische onderontwikkeling.	Je beschrijft de kenmerken van economische onderontwikkeling.	laag inkomen per hoofd, werkloosheid, ondervoeding, snelle bevolkingsgroei, analfabetisme.	laag inkomen per hoofd, werkloosheid, ondervoeding, snelle bevolkingsgroei, analfabetisme + beperkte technische ontwikkeling, eenzijdige economische structuur, slechte positie op de wereldmarkt - monoculturen	laag inkomen per hoofd, werkloosheid, ondervoeding, snelle bevolkingsgroei, analfabetisme + beperkte technische ontwikkeling, eenzijdige economische structuur, slechte positie op de wereldmarkt - monoculturen	CE	CE	CE	EC/K/7/3a Oorzaken en gevolgen van onderontwikkeling in ontwikkelingslanden noemen en de invloed van de internationale handel op de welvaartsverdeling in de wereld beschrijven	EC/K/7/3a Oorzaken en gevolgen van onderontwikkeling in ontwikkelingslanden noemen en de invloed van de internationale handel op de welvaartsverdeling in de wereld beschrijven	EC/K/7/3a Oorzaken en gevolgen van onderontwikkeling in ontwikkelingslanden noemen en de invloed van de internationale handel op de welvaartsverdeling in de wereld beschrijven
		Internationale welvaartsverdeling	Je beschrijft de oorzaken en gevolgen van economische onderontwikkeling.	Je beschrijft de oorzaken en gevolgen van economische onderontwikkeling.	Je beschrijft de oorzaken en gevolgen van economische onderontwikkeling.	tekort aan natuurlijke hulpbronnen, beperkte scholing en technische kennis, gebrekkige infrastructuur, snelle bevolkingsgroei. Armoede, werkloosheid, lage levensverwachting	tekort aan natuurlijke hulpbronnen, beperkte scholing en technische kennis, gebrekkige infrastructuur, snelle bevolkingsgroei. Armoede, werkloosheid, lage levensverwachting. + protectionisme van de rijke landen; internationale schuldverplichtingen; rampen en conflicten; politieke instabiliteit; internationale schudproblematiek; politieke instabiliteit	tekort aan natuurlijke hulpbronnen, beperkte scholing en technische kennis, gebrekkige infrastructuur, snelle bevolkingsgroei. Armoede, werkloosheid, lage levensverwachting. + protectionisme van de rijke landen; internationale schuldverplichtingen; rampen en conflicten; politieke instabiliteit; internationale schudproblematiek; politieke instabiliteit	CE	CE	CE	EC/K/7/3a Oorzaken en gevolgen van onderontwikkeling in ontwikkelingslanden noemen en de invloed van de internationale handel op de welvaartsverdeling in de wereld beschrijven	EC/K/7/3a Oorzaken en gevolgen van onderontwikkeling in ontwikkelingslanden noemen en de invloed van de internationale handel op de welvaartsverdeling in de wereld beschrijven	EC/K/7/3a Oorzaken en gevolgen van onderontwikkeling in ontwikkelingslanden noemen en de invloed van de internationale handel op de welvaartsverdeling in de wereld beschrijven
		Internationale welvaartsverdeling	n.v.t.	Je beschrijft de vicieuze cirkel die in geval van armoede kan optreden.	Je beschrijft de vicieuze cirkel die in geval van armoede kan optreden.	n.v.t.	vicieuze cirkel armoede	vicieuze cirkel armoede	n.v.t.	CE	CE	EC/K/7/3a Oorzaken en gevolgen van onderontwikkeling in ontwikkelingslanden noemen en de invloed van de internationale handel op de welvaartsverdeling in de wereld beschrijven	EC/K/7/3a Oorzaken en gevolgen van onderontwikkeling in ontwikkelingslanden noemen en de invloed van de internationale handel op de welvaartsverdeling in de wereld beschrijven	EC/K/7/3a Oorzaken en gevolgen van onderontwikkeling in ontwikkelingslanden noemen en de invloed van de internationale handel op de welvaartsverdeling in de wereld beschrijven
Internationale ontwikkelingen	De kandidaat heeft inzicht in Internationale economische betrekkingen zoals Nederland als open economie, de Europese Unie, ontwikkelingsproblematiek en kan dit inzicht toepassen in een gegeven casus.	Internationale welvaartsverdeling	je beschrijft verschillen tussen nationaal inkomen (per hoofd) in Nederland versus ander landen.	je beschrijft verschillen tussen nationaal inkomen (per hoofd) in Nederland versus ander landen.	je beschrijft verschillen tussen nationaal inkomen (per hoofd) in Nederland versus ander landen.	n.v.t.	welvaartsvergelijking, zelfvoorziening, onbetaalde productie, prijspeil land	welvaartsvergelijking, zelfvoorziening, onbetaalde productie, prijspeil land	N.V. T.	CE	CE	EC/K/7/3b oorzaken en gevolgen van welvaartsverschillen tussen rijke en arme landen beschrijven: – de oorzaken van de welvaartsverschillen tussen rijke en arme landen zijn bijvoorbeeld: - lage wereldmarktprijzen (gevolgen voor de ruilvoet, (N.B. geen berekening); de emigratie naar de rijke landen; geldstroom van arm naar rijk vanwege de schulden	EC/K/7/3b Oorzaken en gevolgen van onderontwikkeling in ontwikkelingslanden noemen en de invloed van de internationale handel op de welvaartsverdeling in de wereld beschrijven + lage wereldmarktprijzen (gevolgen voor de ruilvoet, (N.B. geen berekening); de emigratie naar de rijke landen; geldstroom van arm naar rijk vanwege de schulden	EC/K/7/3b Oorzaken en gevolgen van onderontwikkeling in ontwikkelingslanden noemen en de invloed van de internationale handel op de welvaartsverdeling in de wereld beschrijven + lage wereldmarktprijzen (gevolgen voor de ruilvoet, (N.B. geen berekening); de emigratie naar de rijke landen; geldstroom van arm naar rijk vanwege de schulden
		Internationale welvaartsverdeling	n.v.t.	Je omschrijft dat het nationaal inkomen per hoofd van de bevolking een gebrekkige welvaartsmaatstaf is (en waarom dit dus zo is).	Je omschrijft dat het nationaal inkomen per hoofd van de bevolking een gebrekkige welvaartsmaatstaf is (en waarom dit dus zo is).	n.v.t.	welvaartsmaatstaf, zelfvoorziening, onbetaalde productie, prijspeil land	welvaartsmaatstaf, zelfvoorziening, onbetaalde productie, prijspeil land	N.V. T.	CE	CE	n.v.t.	EC/K/7/3b Oorzaken en gevolgen van onderontwikkeling in ontwikkelingslanden noemen en de invloed van de internationale handel op de welvaartsverdeling in de wereld beschrijven + lage wereldmarktprijzen (gevolgen voor de ruilvoet, (N.B. geen berekening); de emigratie naar de rijke landen; geldstroom van arm naar rijk vanwege de schulden	EC/K/7/3b Oorzaken en gevolgen van onderontwikkeling in ontwikkelingslanden noemen en de invloed van de internationale handel op de welvaartsverdeling in de wereld beschrijven + lage wereldmarktprijzen (gevolgen voor de ruilvoet, (N.B. geen berekening); de emigratie naar de rijke landen; geldstroom van arm naar rijk vanwege de schulden
		Inkomen en welvaart en groei	Je beschrijft hoe de werkgelegenheid hier en in ontwikkelingslanden beïnvloed wordt door maatregelen als vermindering invoerrechten, gebonden hulp, aankoop goederen en diensten uit ontwikkelingslanden.	Je beschrijft hoe de werkgelegenheid hier en in ontwikkelingslanden beïnvloed wordt door maatregelen als vermindering invoerrechten, gebonden hulp, aankoop goederen en diensten uit ontwikkelingslanden.	Je beschrijft hoe de werkgelegenheid hier en in ontwikkelingslanden beïnvloed wordt door maatregelen als vermindering invoerrechten, gebonden hulp, aankoop goederen en diensten uit ontwikkelingslanden.	vermindering invoerrechten, gebonden hulp	vermindering invoerrechten, gebonden hulp	vermindering invoerrechten, gebonden hulp	CE	CE	CE	EC/K/7 4 Maatregelen en activiteiten beoordelen op hun bijdragen aan de verkleining van de mondiale welvaartsverschillen	EC/K/7 4 Maatregelen en activiteiten beoordelen op hun bijdragen aan de verkleining van de mondiale welvaartsverschillen	EC/K/7 4 Maatregelen en activiteiten beoordelen op hun bijdragen aan de verkleining van de mondiale welvaartsverschillen
		Inkomen en welvaart en groei	Je beschrijft hoe het inkomen hier en in ontwikkelingslanden beïnvloed wordt door maatregelen als als hulp bij verbetering landbouw en industrie en aankoop van producten in ontwikkelingslanden.	Je beschrijft hoe het inkomen hier en in ontwikkelingslanden beïnvloed wordt door maatregelen als als hulp bij verbetering landbouw en industrie en aankoop van producten in ontwikkelingslanden + grondstoffenovereenkomsten.	Je beschrijft hoe het inkomen hier en in ontwikkelingslanden beïnvloed wordt door maatregelen als als hulp bij verbetering landbouw en industrie en aankoop van producten in ontwikkelingslanden + grondstoffenovereenkomsten.		grondstoffenovereenkomsten	grondstoffenovereenkomsten	CE	CE	CE	EC/K/7 4 Maatregelen en activiteiten beoordelen op hun bijdragen aan de verkleining van de mondiale welvaartsverschillen	EC/K/7 4 Maatregelen en activiteiten beoordelen op hun bijdragen aan de verkleining van de mondiale welvaartsverschillen	EC/K/7 4 Maatregelen en activiteiten beoordelen op hun bijdragen aan de verkleining van de mondiale welvaartsverschillen

SLO Leerdoelenkaart beheersingsniveaus Economie bovenbouw vmbo bb/kb en gt

Internationale ontwikkelingen	De kandidaat heeft inzicht in Internationale economische betrekkingen zoals Nederland als open economie, de Europese Unie, ontwikkelingsproblematiek en kan dit inzicht toepassen in een gegeven casus.	Inkomen en welvaart, welvaart en groei	Je beschrijft hoe de bestedingsmogelijkheden hier en in ontwikkelingslanden beïnvloed wordt door maatregelen als giften, noodhulp en buitenlandse investeringen	Je beschrijft hoe de bestedingsmogelijkheden hier en in ontwikkelingslanden beïnvloed wordt door maatregelen als giften, noodhulp en buitenlandse investeringen + noodhulp, structurele hulp, gebonden en ongebonden hulp en bilaterale hulp + kwijtschelding schulden.	Je beschrijft hoe de bestedingsmogelijkheden hier en in ontwikkelingslanden beïnvloed wordt door maatregelen als giften, noodhulp en buitenlandse investeringen + noodhulp, structurele hulp, gebonden en ongebonden hulp en bilaterale hulp + kwijtschelding schulden.	noodhulp, buitenlandse investeringen, giften	noodhulp, buitenlandse investeringen, giften + noodhulp, structurele hulp, gebonden en ongebonden hulp en bilaterale hulp + kwijtschelding schulden	noodhulp, buitenlandse investeringen, giften + noodhulp, structurele hulp, gebonden en ongebonden hulp en bilaterale hulp + kwijtschelding schulden	CE	CE	CE	EC/K/7 4 Maatregelen en activiteiten beoordelen op hun bijdragen aan de verkleining van de mondiale welvaartsverschillen	EC/K/7 4 Maatregelen en activiteiten beoordelen op hun bijdragen aan de verkleining van de mondiale welvaartsverschillen	EC/K/7 4 Maatregelen en activiteiten beoordelen op hun bijdragen aan de verkleining van de mondiale welvaartsverschillen
		Inkomen en welvaart, welvaart en groei	n.v.t	Je omschrijft van maatregelen vanuit internationale organisaties of vanuit andere coördinerende ideeën, zoals bevorderen wereldhandel, handelsovereenkomsten en grondstoffenovereenkomsten.	Je omschrijft van maatregelen vanuit internationale organisaties of vanuit andere coördinerende ideeën, zoals bevorderen wereldhandel, handelsovereenkomsten en grondstoffenovereenkomsten.	n.v.t.	WHO, IMF, Wereldbank	WHO, IMF, Wereldbank	n.v.t.	CE	CE	n.v.t.	EC/K/7 5 de werking verklaren van maatregelen om onderontwikkeling te verminderen en de rol van de overheid en particulieren daarbij beschrijven	EC/K/7 5 de werking verklaren van maatregelen om onderontwikkeling te verminderen en de rol van de overheid en particulieren daarbij beschrijven
		Inkomen en welvaart, welvaart en groei	n.v.t	Je beschrijft ruwweg het Nederlandse ontwikkelingsbeleid, inclusief de rol van particulieren en NGO, plus de effecten hiervan op werkgelegenheid, inkomen en bestedingen.	Je beschrijft ruwweg het Nederlandse ontwikkelingsbeleid, inclusief de rol van particulieren en NGO, plus de effecten hiervan op werkgelegenheid, inkomen en bestedingen.	n.v.t.	NGO	NGO	n.v.t.	CE	CE	n.v.t.	EC/K/7 5 de werking verklaren van maatregelen om onderontwikkeling te verminderen en de rol van de overheid en particulieren daarbij beschrijven	EC/K/7 5 de werking verklaren van maatregelen om onderontwikkeling te verminderen en de rol van de overheid en particulieren daarbij beschrijven
		Inkomen en welvaart, welvaart en groei	n.v.t	Je omschrijft wat het verschil van invloed is van noodhulp en structurele hulp; en wat hulp in relatieve zin en absolute zin betekent en wat de gevolgen zijn voor de overheid en ontwikkelingslanden.	Je omschrijft wat het verschil van invloed is van noodhulp en structurele hulp; en wat hulp in relatieve zin en absolute zin betekent en wat de gevolgen zijn voor de overheid en ontwikkelingslanden.	n.v.t.	noodhulp en structurele hulp, hulp in relatieve en absolute zin	noodhulp en structurele hulp, hulp in relatieve en absolute zin	n.v.t.	CE	CE	n.v.t.	EC/K/7 5 de werking verklaren van maatregelen om onderontwikkeling te verminderen en de rol van de overheid en particulieren daarbij beschrijven	EC/K/7 5 de werking verklaren van maatregelen om onderontwikkeling te verminderen en de rol van de overheid en particulieren daarbij beschrijven
Natuur en milieu	De kandidaat heeft inzicht in de samenhang tussen consumptie, productie en het milieu, en kan aan de hand van voorbeelden op het gebied van milieuschade de rol van overheid, maatschappelijke organisaties en individuele personen beschrijven.	Milieueffecten, samen werken en onderhandelen	Je omschrijft wat de gevolgen zijn van toegenomen consumptie op het milieu.	Je omschrijft wat de gevolgen zijn van toegenomen consumptie op het milieu.	Je omschrijft wat de gevolgen zijn van toegenomen consumptie op het milieu.	bevolkingsgroei, inkomen, productie	bevolkingsgroei, inkomen, productie	bevolkingsgroei, inkomen, productie	SE	SE	SE	Inzicht hebben in de samenhang tussen consumptie, productie en het milieu, en aan de hand van voorbeelden op het gebied van milieuschade de rol van overheid, maatschappelijke organisaties en individuele personen beschrijven	Inzicht hebben in de samenhang tussen consumptie, productie en het milieu, en aan de hand van voorbeelden op het gebied van milieuschade de rol van overheid, maatschappelijke organisaties en individuele personen beschrijven	Inzicht hebben in de samenhang tussen consumptie, productie en het milieu, en aan de hand van voorbeelden op het gebied van milieuschade de rol van overheid, maatschappelijke organisaties en individuele personen beschrijven
		Milieueffecten, samen werken en onderhandelen	Je omschrijft wat de gevolgen zijn van de toegenomen productie op het milieu.	Je omschrijft wat de gevolgen zijn van de toegenomen productie op het milieu.	Je omschrijft wat de gevolgen zijn van de toegenomen productie op het milieu.	beslag op schaarse grondstoffen, vervuiling van lucht, water en bodem	beslag op schaarse grondstoffen, vervuiling van lucht, water en bodem	beslag op schaarse grondstoffen, vervuiling van lucht, water en bodem	SE	SE	SE	Inzicht hebben in de samenhang tussen consumptie, productie en het milieu, en aan de hand van voorbeelden op het gebied van milieuschade de rol van overheid, maatschappelijke organisaties en individuele personen beschrijven	Inzicht hebben in de samenhang tussen consumptie, productie en het milieu, en aan de hand van voorbeelden op het gebied van milieuschade de rol van overheid, maatschappelijke organisaties en individuele personen beschrijven	Inzicht hebben in de samenhang tussen consumptie, productie en het milieu, en aan de hand van voorbeelden op het gebied van milieuschade de rol van overheid, maatschappelijke organisaties en individuele personen beschrijven
		Milieueffecten, samen werken en onderhandelen	Je omschrijft wat de rol van de overheid is op het consumentengedrag en producentengedrag als het om de milieuvervuiling gaat (en het beperken hiervan)	Je omschrijft wat de rol van de overheid is op het consumentengedrag en producentengedrag als het om de milieuvervuiling gaat (en het beperken hiervan).	Je omschrijft wat de rol van de overheid is op het consumentengedrag en producentengedrag als het om de milieuvervuiling gaat (en het beperken hiervan).	milieuvriendelijke productie, voorlichting, hergebruik, internationale samenwerking	milieuvriendelijke productie, voorlichting, hergebruik, internationale samenwerking	milieuvriendelijke productie, voorlichting, hergebruik, internationale samenwerking	SE	SE	SE	Inzicht hebben in de samenhang tussen consumptie, productie en het milieu, en aan de hand van voorbeelden op het gebied van milieuschade de rol van overheid, maatschappelijke organisaties en individuele personen beschrijven	Inzicht hebben in de samenhang tussen consumptie, productie en het milieu, en aan de hand van voorbeelden op het gebied van milieuschade de rol van overheid, maatschappelijke organisaties en individuele personen beschrijven	Inzicht hebben in de samenhang tussen consumptie, productie en het milieu, en aan de hand van voorbeelden op het gebied van milieuschade de rol van overheid, maatschappelijke organisaties en individuele personen beschrijven
Consumptie	De kandidaat heeft inzicht in de theorie van het consumentengedrag zoals keuzes, behoeften, inkomen en dergelijke en in de functies van het geld zoals lenen en sparen en kan dit inzicht toepassen in een gegeven casus.	Kopen, ruil	Je rangschikt behoeften om een passend budgetplan op te stellen (dat in lijn ligt met de te verwachte ontvangsten).	Je rangschikt behoeften om een passend budgetplan op te stellen (dat in lijn ligt met de te verwachte ontvangsten).	Je rangschikt behoeften om een passend budgetplan op te stellen (dat in lijn ligt met de te verwachte ontvangsten).	behoeften en prioriteiten, budgetplan	behoeften en prioriteiten, budgetplan	behoeften en prioriteiten, budgetplan	CE	CE	CE	EC/K/4A 6 aan de hand van verzamelde of verstrekte consumenteninformatie een voorgenomen koopbeslissing beoordelen	EC/K/4A 6 aan de hand van verzamelde of verstrekte consumenteninformatie een voorgenomen koopbeslissing beoordelen	EC/K/4A 6 aan de hand van verzamelde of verstrekte consumenteninformatie een voorgenomen koopbeslissing beoordelen
		Kopen, ruil	Je komt op grond van een opgesteld budgetplan tot een plan rondom het omgaan met een liquiditeitstekort, een liquiditeitsoverschot en de consequenties van extra uitgaven.	Je komt op grond van een opgesteld budgetplan tot een plan rondom het omgaan met een liquiditeitstekort, een liquiditeitsoverschot en de consequenties van extra uitgaven.	Je komt op grond van een opgesteld budgetplan tot een plan rondom het omgaan met een liquiditeitstekort, een liquiditeitsoverschot en de consequenties van extra uitgaven.	liquiditeitstekorten en liquiditeits-overschotten	liquiditeitstekorten en liquiditeits-overschotten	liquiditeitstekorten en liquiditeits-overschotten	CE	CE	CE	EC/K/4A 6 aan de hand van verzamelde of verstrekte consumenteninformatie een voorgenomen koopbeslissing beoordelen	EC/K/4A 6 aan de hand van verzamelde of verstrekte consumenteninformatie een voorgenomen koopbeslissing beoordelen	EC/K/4A 6 aan de hand van verzamelde of verstrekte consumenteninformatie een voorgenomen koopbeslissing beoordelen
		Ruilen over de tijd	Je benoemt sociale factoren die van invloed zijn op het eigen consumptiegedrag, inclusief de rol van marketingtechnieken hierbij.	Je benoemt sociale factoren die van invloed zijn op het eigen consumptiegedrag, inclusief de rol van marketingtechnieken hierbij.	Je benoemt sociale factoren die van invloed zijn op het eigen consumptiegedrag, inclusief de rol van marketingtechnieken hierbij.	sociale beïnvloeding en marketingbeleid	sociale beïnvloeding en marketingbeleid	sociale beïnvloeding en marketingbeleid	CE	CE	CE	EC/K/4A 6 aan de hand van verzamelde of verstrekte consumenteninformatie een voorgenomen koopbeslissing beoordelen	EC/K/4A 6 aan de hand van verzamelde of verstrekte consumenteninformatie een voorgenomen koopbeslissing beoordelen	EC/K/4A 6 aan de hand van verzamelde of verstrekte consumenteninformatie een voorgenomen koopbeslissing beoordelen
		Ruilen over de tijd	Je geeft aan wat de gevolgen van consumptief gedrag zijn op gezondheid, werkgelegenheid en ontwikkelingslanden.	Je geeft aan wat de gevolgen van consumptief gedrag zijn op gezondheid, werkgelegenheid en ontwikkelingslanden + positieve en negatieve externe effecten.	Je geeft aan wat de gevolgen van consumptief gedrag zijn op gezondheid, werkgelegenheid en ontwikkelingslanden + positieve en negatieve externe effecten.	maatschappelijke gevolgen	maatschappelijke gevolgen + positieve en negatieve externe effecten	maatschappelijke gevolgen + positieve en negatieve externe effecten	CE	CE	CE	EC/K/4A 6 aan de hand van verzamelde of verstrekte consumenteninformatie een voorgenomen koopbeslissing beoordelen	EC/K/4A 6 aan de hand van verzamelde of verstrekte consumenteninformatie een voorgenomen koopbeslissing beoordelen	EC/K/4A 6 aan de hand van verzamelde of verstrekte consumenteninformatie een voorgenomen koopbeslissing beoordelen
		Ruilen over de tijd	Je beoordeelt de gevolgen door het meewegen van persoonlijke normen en waarden.	Je beoordeelt de gevolgen door het meewegen van persoonlijke normen en waarden.	Je beoordeelt de gevolgen door het meewegen van persoonlijke normen en waarden.	normen en waarden	normen en waarden	normen en waarden	CE	CE	CE	EC/K/4A 6 aan de hand van verzamelde of verstrekte consumenteninformatie een voorgenomen koopbeslissing beoordelen	EC/K/4A 6 aan de hand van verzamelde of verstrekte consumenteninformatie een voorgenomen koopbeslissing beoordelen	EC/K/4A 6 aan de hand van verzamelde of verstrekte consumenteninformatie een voorgenomen koopbeslissing beoordelen